This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

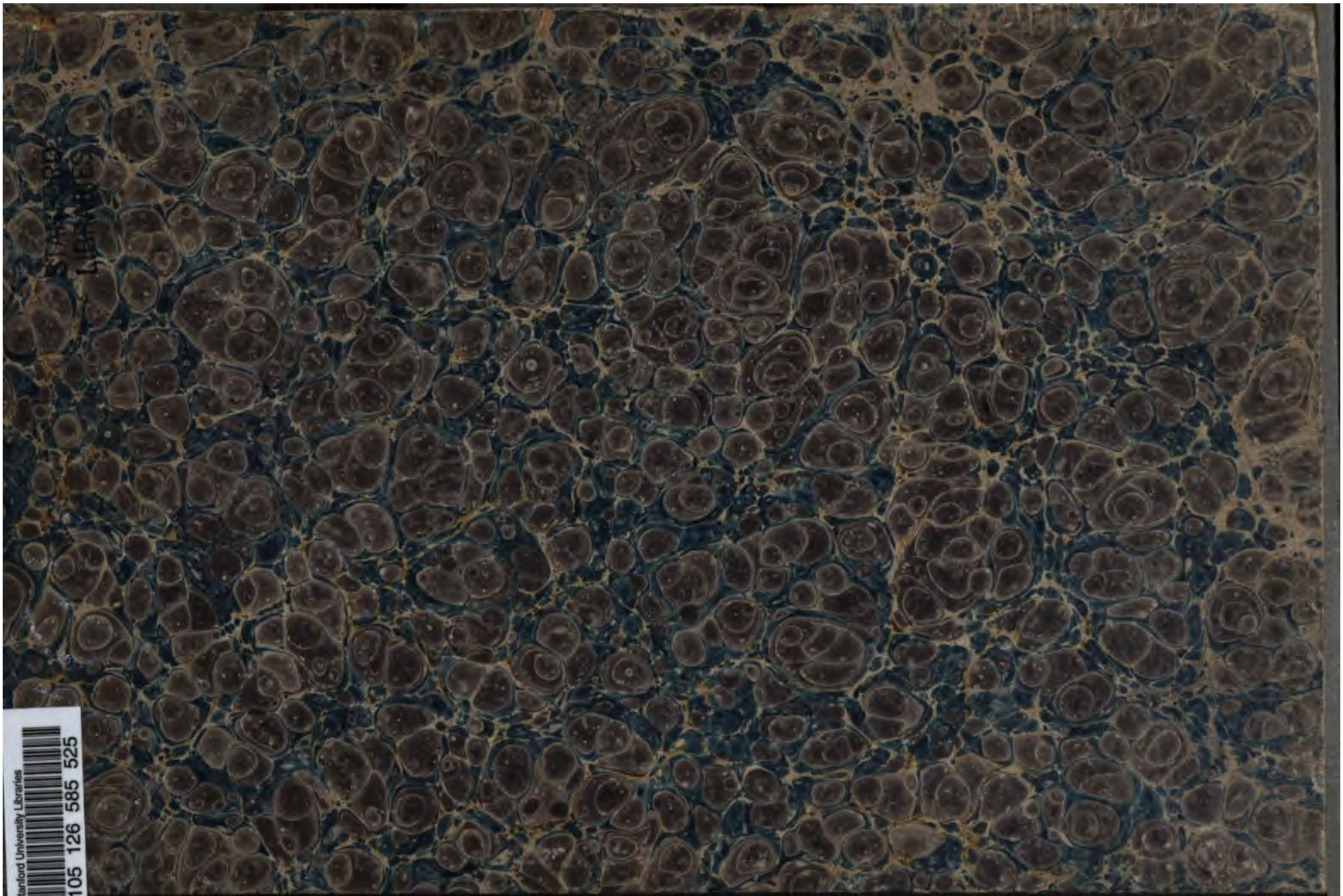

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

Stanford University Libraries
3 6105 126 585 525

PROGRAM KRALJEVSKE GIMNAZIJE U ZAGREBU. 1861 LB1629.5 Z3P7 1861

22794

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

PROGRAM

KRALJEVSKE GYMNAZIJE

U

ZAGREBU

KONCEM ŠKOLSKE GODINE

1861.

U ZAGREBU.

BRZOTIS ANT. JAKIĆA 1861.

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
MAY 12 [redacted]

Pabirci po cvieću našega narodnoga pjesničtva.

Bez svjetlosti neima dana, a nitko nije rad tumarati po tmini: zato naviešta dan danas sve prosvjetu, ma i nepojmio svatko te besjede. Eto i nas, kojim se mnogo prigovara, da smo svagdje posljednji! da osiećamo tu potrebu, dokazasmo svietu prigrliv tolikim oduševljenjem uzvišene ideje našega Prvienca o sveučilištu i akademiji jugoslavenskoj. Već i sa same visoke pomisli ove svjetao nam obraz pred drugimi narodi; kolika će tek biti korist onda, kada se bude zbilja u posvećenih onih hramovih njegovala znanost a put krčio prosvjeti. —

Ali da smo jih već i uzdigli, kao što nismo, to bi opet ovakovi zavodi brzo iznemogli, da budu osamljeni, da jih nepodupiru dobri i valjani pripravni zavodi, po imenu škole, iz kojih će vazda crpsti životnoga soka i na izmjenu nove hrane. Zato ćemo i mi u gymnazijah podobro pridići i akademiju i sveučilište probudjujuć u mladeži ljubav za sve, što je krasno i uzvišeno, nebi li poćutila pravu moć i slast naukah te prionula za ozbiljniji rád, nego li je dosada činila. Nu kao što slabu želudcu prija samo lagana hrana, tako se imade i mladež ne odbijati već mamiti na nauke — a to je upravo glavna zadaća gymnazijalna: Wiese Engl. Erziehung p. 69 — oniem, što joj je najmilije i najsladje, jezikom narodnim: njemu za volju, osvjedočen sam, omiljet će joj i sve druge.

Po tom je istinito načelo ono, da se svake ure predavajuć i tumačeć što mu drago, uči i tumači jezik narodni, (Hiecke der deutsch. Unter. auf deutsch. Gymnasien) da bome, tako i valja; jer je jezik svakoga naroda njegovo najveće blago, a svako znanje, koje se neosniva na domaćem već na tudjem temelju, ostaje jalovo. Samo onaj, koji djetetu njegovim materinjim jezikom progovara, govori mu k srdcu, njegove samo rieči prodiru do dna duše: sve drugo kao da i nije rečeno. Nu i nasuprot jezik svakoga naroda vedro je ogledalo njegove duše; samo onaj koji je naučio zdravo misliti, umije i razložno govoriti a u koga naroda smatramo bogat jezik, znajmo da ga je Bog obdario i bogatom dušom. Pa šta vidimo? Da onaj narod, koji boreć se čitave vjekove s kletimi svojimi dušmani dokaza svoju tjelesnu snagu, koji na potoke krvi proli braneć bivstvo svoje — u njega velju da imade i danas jošte milozvučan prebogat jezik, on da se i danas ponosi krasnim pjesničtvom narodnim, kakovu se sviet divi kod Grkah; a kako je duh toga naroda vazda težio na slobodu , onako su mu i pjesme zadahnute slobodnim uzletom, začinjene jedrimi misli, skladna i prikladna na sve izraza. Koliki bi se narodi time ponosili? prem da jim je takav biser-jezik, kao što je naš! a naš je ponos jošte nekako bez razloga i razbora, jer onoga čime se ponosimo, nismo jošte sasvim ni proučili; nastojmo dakle oko toga, da si to bezcjeno blago narodno što prije a svestrano razaberemo i razpoznademo.

Jezik je kano i čedo materinje: slabo i nejako radja se na sviet, ali krije u sebi zametak svega potonjega dobra ili zla, a roditeljah je dužnost, da ga goje; neima gorega zla ni po samo diete ni po cieli rod, što je kriv i naopaki uzgoj: isto tako zlo te i gore po narod, komu se jezik nerazvija već gine — gine mu život — komu jezik necvate već vene. Takovu se zlu, ako se igdje pojavi, mora na put stati, a to najuspješnije podkrepljujuć slaboću i nestadak novijega zdravom jedrinom starijega jezika. Ova prietnja nije našemu jeziku namienjena van što je vrlo gibak i pruživ te se svija kako te volja pa zato budimo na oprezu, da nam vavjek raste izpravno. A od ovakove nezgode branit će ga dvoje: u bogatstvu pojedinih oblikah i izrazah neka ga podupire ubavi jezik starijih pismenih spomenikah, a da mu bude slog naravan i narodan, zavezimo se u naše narodne pjesme, pripoviedke, rieči i poslovice, razaberimo njihovu ćud i narav, njihov slog i skok, pa zato budi nam svaki korak,

kojim koračimo u napredak, dobro izmjeren, nestvarajmo ništa nova, gdje imade dosta stara, a što se je već kradomice uvuklo pa po tudjem zaudara, te iztriebimo i izbacimo.

Zanimivo je doista pitanje, kojim nam načinom rabe naše narodne pjesme, i s kojega jih gledišta može smatrati gymnazija: da se nemisli, kano da u narodnih pjesmah neima nikakovih poučnih stvarih. Zato sam naumio o tom nekoliko riečih napisati, nastojeć ono, što kazati želim, više primjeri dokazati, nego li se upuštati u systematična i teoretična razglabanja.

Tko neprekorači nikada granicah svoje domovine, neznade je onako cieniti kako onaj koji proputova mnoge zemlje i razvidi tudji sviet: zato je već i Homer svome junaku u slavu napomenuo namah s početka pjesme: *πολλὰ δ' ὅγ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.* To isto valja i za duševnu nam domovinu, za jezik materinji, pa vrlo mudro kaza Göthe da tko, nepoznaje nijednoga tudjega jezika, neznade ništa ni o svom sámom.

Zato mi je žaliti one mnoge naše ljude s njihova uzaludnoga truda, koji želeć jeziku narodnomu koristiti, misle to najprečim putem postići, ako li se pritegnu uzde tome nametniku Grku, suvišnome jeziku grčkomu: tim je ljudem duševni razvitak inijeh narodah ili nepoznat, ili što bi upravo prikorno bilo, nemare zanj. Da znadem, da će štogod koristiti, navadjao bih jim po koji desetak knjigah, iz kojih se daje mnogo ob ovom naučiti: ovako budi dovoljno napomenuti poznato pedagogičko djelo Raumerovo. Nasuprot naš će jezik, kao što su i drugi, upravo tim što prije dospjeti, ako svojski prigrlimo nauke klasične, poimence jezik grčki.

A što je nam u tom bliže cvietu naše knjige nego li najcjeniji cvjetak literature grčke, Homer?

Nadalje znademo i vidimo svi, kako prost i neuk čovjek i pokraj najkrasnijih umotvorah ili najčarobnijih okolicah posvema bezćutno prelazi, on gleda pa nevidi, na oči mu pala koprena te zasjenila vid: tako isto neće se ni najveće krasote ni prednosti našega jezika ili narodnoga pjesničtva primiti srdca onomu, koji si ga nije uzvišenimi ovimi uzori na to uzgojio i pripravio. Nitko se nije naučen rodio; nego diete uči od roditeljah, mladić od učiteljah, a narod od naroda: uči se pako osobito onoj prevelikoj krieposti tako pojedinca čovjeka kako i cieloga naroda, naime da znade poznavati i štovati i sama sebe i sve svoje. Šta će meni o bogatstvu, o milini i krasoti našega jezika glagolati onaj, koji ga nije vrstan ma s kojim inim sravniti? Šta će naći liepa i uzvišena u naših narodnih pjesmah onaj, koji jih nije nikada sravnjivao s inimi narodnimi pjesmami, a napose s Homerom?

Naprotiv tko sve to činiti može — a po današnjem sustavu moći će svaki gymnazijalac — taj će brzo razabrati, kako se mi upravo i ponositi imademo, što se preko naših narodnih pjesamah upravo najprečim putem dade narav Homerovih eposah shvatiti. Jer ponajprije već u najmučnijem pitanju o samu začetku narodnoga Eposa grle se Homer i naše junačko pjesničtvo: kako, iz kojih je počelah mogla i morala postati Iliada i Odysseja, kažu one, a šta bi se od naših junačkih pjesamah stvoriti dalo, pokazuje on. Ele krasne izmjene, a vriedne zadaće za onoga, koji misli da su ga vile poočile pa mu dale gusle javorove. (Verhandlungen der Wiener Philolog. Versammlungen p. 3).

Zatim će oštroumna kritika, koju su učenjaci svakoga vieka počamši od Aristarcha pa sve do Wolfa reć bi iztrošili na sama Homera, preneizmjerno koristna biti i nam naspram naših pjesamah. Držeć se njezinih neoborivih načelah, kako smo jih na tudjem zemljištu proučili, znat ćemo jih prenieti i na domaću zemljicu, te po naučenih pravilih vaditi mnogi prinos k razjašnjenju naših davninah takodjer iz naših pjesamah. Svaka šala polovica zbilje, veli naša rieč: to valja i za narodne pjesme; jer su one u ustijuh naroda živući spomenici, kako i nakoliko se je sačuvala uspomena o davnoj prošlosti. Ova je uspomena tim živahnija, čim je prošlost sáma bliža pa polag toga imade u pjesmi tim više istine a ovu je tim laglje pronaći, čim je ona mladja. Zato je i laglje u našem pjesničtvu historičnu istinu pronaći, nego li u Homeru; jer su naše pjesme za naš narod u razmjeru prema Homeru za Grke posve mlade, baveć se ponajviše s vremeni što su tik oko nesretne katastrophe na Kosovu polju, dakle iz one dobe našega naroda, kad se mu već iz drugih izvorah sasvim izvjestno za njegovu povjestnicu znade. Ali je upravo tim zanimivije sravnjivati, kako se pojedini čini junačkom pjesmom opisuju, s onim, što je moći i drugim putem, najme pouzdanimi zapisnici ondašnjih pisacah doznati, pa će se pri tom razabrati nieka reć bi stalna pravila, po kojih je pjesma goli čin izkitila, a ova vodit će pomnoga izpitivaoca i onda, kad se je u tamnoj noći izgubio bez traga. Za priliku nakita pjesničkoga naspram historične istine daje se više pjesamah navesti iz zbirke Vukove: ja uzimam ovdje samo prispodobu onu, koja je napomenuta u Krstićevih „Obrazih" koga je volja, neka si ondje str. 40 pročita nacrt historički o kralju Vukašinu kako je Uroša izrinuo iz

vlade, pa neka s onim prispodobi dodanu pjesmu iz zbirke Vukove II. 189. — Sravni iste knjige str. 184; 303.

E pa da i nije velik dobitak iz pjesamah za historiju, tim se više zgode pruža, da motrimo običaje i narodni život, kako nam ga pjesme rišu, na to smo prinukani već i s toga, što se sredovječni pisci nebriniše upravo mnogo za to. Premda se priznati mora, da naše pjesme nisu podnipošto onako raznolike ni onako žive, kako grčke: vjekovita borba s neprijateljem Turčinom tako je preotela mah da ini prizori jedva mimogredce dolaze; groza nas hvata pomislivši, da se u svakoj skoro pjesmi glave sieku, krv prolieva; ele i u tom su narodne pjesme vjerno ogledalo njihova tadanjeg nemirnoga života. Iz Homerove Iliade i Odysseje lahko je nacrtati čitavi upravo život sa svimi zgodami i nezgodami, što je osobito liepo a u kratko Schöman izveo: kod nas mislim da nebi takova slika posve savršena bila, manjkalo bi joj poviše prizorah. Najkrasnije junačke pjesme, što jih imademo, sabrane su u II. knjizi II. izdanja Vukova, u broju 101 a pregledaj der jih pa ćeš naći, da se mal' ne redovito pjeva o dvoboju iliti mejdanu koji se zametnu medju junakom našim i Turčinom, što se bješe valjda ludo pohvalio, da je hrabriji: dakako da će mal' ne vavjek pobieditи naš junačina; ili se spominje ženitba kojega mu drago junaka, ali ni tu neima ništa bez krvi, ništa bez zasjedačah, pa ako zasjedaju naši, eto jih, oteše djevojku, ako li Turci, svi mi ludo izgubiše glave. Taj se predmet toliko putah opetuje, da često izmedju dvie pjesme neima skoro ni razlike do imenah onieh junakah i onoga prediela, na kom čin biva; nu upravo u tom nastaje opet novo vrlo zanimivo sravnjivanje, iz koga će se razabrati, ako se nevaram, to, da je vazda starija pjesma mnogo savršenija tako cielim unutarnjim skladom kano i licem svojim t. j. jezikom. Nego kraj toga imade i mnogo vrlo znamenitih pjesamah, koje i nehotice potiču na dublje razmišljanje; osobito imade svuda tragovah bajoslovlju, što će sve dobro doći danas sutra našemu Grimmu, n. pr. o zmijah i zmaju brojevi 12, 43, 85, o divovih broj 8, ili o uzidavanju ženske glave u novu sgradu broj 26 i t. d. (Miklošić Slav. Bibl. II. pag. 169.)

Takova po prilici nastaju pitanja o naših narodnih pjesmah s jedne strane, t. j. gledeć na ono, što i o čem se pjeva: pa to je sve doduše vrlo zanimivo, al je i vrlo mučno, jer se tek velikom pomnjom i svjestnom učenostju dopire do resultatah. Ali nuz ‚što' daje se pitati takodjer ‚Kako' t. j. umije li nam narodna pjesma svoju pripovietku ugodno pripoviedati? O te i kako, reći ćeš, i taj ‚o' ćutiš posve živo, al ga nije lahko opisati.

Ponajprije zaniet će nam dušu divna ona naravna prostota u pripoviedanju, kojom se otimaju o prvenstvo sa samim Homerom. Dà to je ona obćenita vrlina narodnoga pjesničtva, kojom prestiže svaku umjetnost, to je ona slast, koju ćemo, u čitanju, najprije poćutiti. Čitajuć narodne pjesme, zaboravio si, da ih samo čitaš, te ćeš pomisliti, da se sve to zbilja ov'čas pred tobom i na tvoje oči zgadja; zato bijaše ljudih, koji su i to ne samo od šale, uzeli tvrditi i dokazivati, da Ilijada i Odysseja nisu eposi već drame (Braun. Deutsches Museum 1860).

Tko nezna za više takovih prekrasnih prizorah iz Homera! Za volju malane prispodobe da napomenem samo liepu pripovjedku o Nausikai iz 6. pjev. Odysseje: Njoj se prijavlja u snu božica, opominjuć ju, da si ruho spremi i u red stavi, jer *οὔ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσεαι ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον πάντων Φαιήκων.* (Nećeš više dugo ostati djevicom; jerbo već te snube svi plemići kraja Phaeačkoga.) Sutra dan ode čedo k otcu moleć ga da joj dopusti rubine svoje odvesti na vodu na pranje. A kako to moli? Imade, kaže, petero braće u kući *οἱ δ' ἀεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἵματ' ἔχοντες ἐς χορὸν ἔρχεσθαι.* (A oni vavjek žele sa čistopranim rubljem dolazit u kolo djevojačko.) Stidljivosti djevojačkoj nebi dolikovalo da istinu kaže: *αἴδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι;* (jer se sramovaše spomenuti o veseloj ženidci): dakako da je razboriti starac sve to dobro vidio i znao. Na to ode djevojče na potok pa kad se rubine operu, skači trči igraj se po žalu, dok neprebaci lopte, kojom je smjerala u služkinju, u duboko more: djovojke zavrisnu a Odyssej se probudi. Šta će sada? Sve se djevojke zagledav čovjeka gola kano gorsko zvjere, razlete po obali, sama Nausikaa ostade nepomična na svom mjestu.

Slično je tomu, što pripovieda pjesma 82 o Todoru od Stalaća. On večera s majkom pa se majka tuži na sina, zašto se neženi:

Već sam sine vrlo ostarila
Ostarila i onemoćala:
Nemogu ti poslovati sine
Ni po belu dvoru posrtati
Niti tvoje goste privatati. —

Todor posluša majku, zajaši sutra dan konja pa ajde svietom za djevojkom, dok nadje na Dunavu vodi hladnoj trideset djevojakah kako platno biele: i tomu je bieljenju uzrok skoro vjenčanje, jer je naša Nausikaa već i izprošena. On jim nazva božju pomoć pa zamoli da mu kažu, ‚puta Smederevska', te gle i u na-

šoj se pjesmi odlikuje glavita djevojka poput Nauzikae, jer dok

Sve djevojke zemlji pogledaše
Nepogleda sestra Nikolina
Već pobaci i djerdjef i zlato
Pa izšeta na drum pred junaka.

Nisu li to dva prizora slična si i sadržajem i liepom naivnoštju!

Razabrav kod Homera Nausikaa iz riečih Odysejevih, da se nema ničemu bojati dozove preplašene služkinje natrag, a dok se Odyssej očisti i preodjene te mu sinu lice kano jarko sunce, čujmo der prostosrdačnu djevojku, kako divani k drugam:

πρόσθεν μὲν γὰρ δή μοι ἀεικέλως δέατ' εἶναι
νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν ἐυρὺν ἔχουσιν
αἴ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη
ἐνθάδε ναιετάων καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνειν

(Jerbo pre dakako mišljah, da je neugledan junak; al sad prilikuje neumrlim, što no sjede na širokom nebu. O da mi se tako divan mužem zove stanujući kod nas pa do hoće ovdje da ostane.)

Takovih Nausikah imade i u našem pjesničtvu: u III. knjizi 72 pjesmi govori zapanjena Angjuša ovako svojoj majci:

Kakav junak u avliju dodje
Takvog majko ni vidjela nisam.
Ja kakva je stasa i obraza!
Baš je ljepši od svake djevojke;
Već ću li me draga nano moja
Ako junak bude na konaku
Pitaj mati dobroga junaka,
A jeli se do sad oženio,
Ako Bog da i sreća donese
Te s' nebude jošte oženio
Ja ću mlada baš za njega poći
Ja li zanj'ga, jal' već za nikoga.

Mogao bih nastaviti sravnjivanje, kako se je Nauzikaa kući vratila (Od. 7. 5) s onim, kako Crnojević kući dolazi (89. 90) pa bi našli isti običaj, kano da to nisu dva već samo jedan narod; nu ja preostavljam i to i još više toga našoj mladeži, da čitajuć i jedno i drugo, sáma traži. Sravni n. pr. Il. *σ'* 495 sa II. 89. 695; Il. *δ'* 2 ss. sa II. 20; Il. *θ'* 184 sa II. 25. 96 ss. itd.

Nas je u navedenih primjerih zanimao cieli način govora; živim nacrtom probudi se u nas uspomena onieh tobože presretnih vriemenah, kad je čitav narod kao nevino diete živio, malo mislio ali prosto, a što komu na srdcu to i na jeziku; čovjek se jošte niti neosjeća kano pojedinac, već sve živi u družtvu i medjusobno, nerazvitkom svojim bliži naravi i njezinim stvorovom, nego li danas. Odatle ona sila bogovah u Homera i njihovo neprekidno obćenje sa svojimi odabranici: kod nas, pošto su se pjesme na kršćansku preodjele, preostaje samo tragovah tomu, poimence u vilah i u krstnika — (primorskoga), a onda često razgovaranje sa životinjom, sa cviećem, sa suncem, mjesecem i zviezdami itd.

Onome razvitku, kakav si mi po navedenih primjerih treba da mislimo, dolikuje sasvim i tako zvana epična širina u pripoviedanju. Xenofont opisujuć u svome uzoru svake vrline čovječje u Cyru, njegovu mladost, savršuje s tim dodatkom: *ἦν μὲν ἴσως πολυλογώτερος*, a prelazeć na njegovu zreliju dobu kaže *τοῖς λόγοις βραχυτέροις ἐχρῆτο*: to isto valja i za narodno pjesničtvo, jer se ni tu negleda na to, da li je jedna te ista stvar već prije kazana bila ili nije, bi li se ovo ili ono izostaviti moglo, nebi li; već se poput nejaka i nerazvita djeteta i pjesma onoliko putah opetuje, koliko upravo može. To je jedno najpoglavitije svojstvo narodnieh pjesamah, na vele raztezati čin ili pripoviedanje t. j. na široko i dugačko, samo da to biva na više načinah.

1. Čitajuć narodne pjesme, opazio nas je svatko. da se oni nalozi, što ih ovaj onome daje, opetuju i ondje, kamo ih taj izručuje, n. pr. u II. 29. nalaže Dušan Todoru veziru, da mu ide kralje Mijailu te s njim ugovori svatbu; taj je nalog izrečen sa 8 stihovah. Todor došav kamo bješe poslan, čini svoju dužnost te pripovieda ono i onako, kako mu je kralj zadao. Odgovor kraljev sa 15 stihovah nosi Todor kući te ga opet pripovieda vjerno onako, kako bješe kralj rekao. — Tako znadu u II. 30. veziri, koji žele Nahoda Momira caru omraziti, već u napred, da će on ovako pitati:

„O Todore kamo ti Momire
Što mi nije djeteta u crkvi?
Kod tebe je na večeri bilo,
Na njega si navalio vino
Od vina ga ljuto boli glava
Te nemože u crkvu da dodje“ pa gle! pogodiše rieč po rieč; jer niže dolje pita to car zbilja i timi upravo riečmi! —

Kad se naputci nediele ustmeno već pismeno, biva to isto i u gori rečenoj pjesmi II. 30. pišu bratja Miloščobaninu knjigu tako, da se njezin sadržaj tri puta rieč po rieč opetuje. — Isto pitanje ili ista molba opetuje se takodjer vazda istimi stihovi: u II. 19. pita car Kostantin po 3 puta jedno te isto a s istimi riečmi.

Odgovara li se komu, to je u odgovor ponovljeno obično i cielo pitanje: n. pr. u II. 10. pitanje 104—109 odgovor: 111 — 115. ili na pitanje niečan odgovor II., 20: pitanje 42—45, odgovor 47—50.

Takova opetovanja imade dakako i u Homeru, n. pr. II ζ′ 90—97. opetuju se 271 — 278 istoga pjevanja; II λ′ 187—194 i λ′ 202—209. itd. —

2. Nu ne samo da se cieli redovi stihovah napomenutim načinom opetuju, već su često i sve po dva stiha uzamance tako spojena, da se po koja rieč iz prvoga opetuje u drugom. To biva opet ili tako

a) Da se početak prvoga stiha opetuje na početku drugoga, i to ili samo jedna rieč ili dvie zajedno, koje po stalnom pravilu čine dvie stope iliti četiri slovke: n. pr.

Poranio Kraljeviću Marko — Poranio niz Kosovo ravno.
Lov lovio Murate vezire — Lov lovio po gori zelenoj.
Ako pijem uz ramazan vino — Ako pijem vjera mi donosi.
Pa povadi Kraljeviću Marko — Pa povadi sablju od pojasa
Snahu prosi tri pune godine — Snahu prosi a prosiplje blago
Roni suze niz gospodsko lice — Roni suze i nevolja mu je itd.

Kako je vidjeti, ovdje je ovo opetovanje posve suvišno, te samo pjevaču daje kano odmora, da se može dok jedno opetuje sabrati, što će zatim da kaže. Zato se s tim nesmiju pomiešati ovakovi primjeri:

Pregledaju na gradu topove I prije su vodjene djevojke
Pregledaju svoju gospoštinu I prije su momci oženjeni
Pregleduje brate carevinu I prije su veselja bivala
II. 89. 398. — II. 89. 440. ili:
Dje pogibe slavni kneže Lazo?
Dje pogibe stari Jug Bogdane?
Dje pogibe devet Jugovića?
Dje pogibe Miloš vojevoda?
Dje pogibe Vuče Brankoviću?
Dje pogibe Banović strahinja? II. 45. 165. st.

b) To isto, samo da se slažu dočetak prvoga i početak drugoga stiha:

Pa uzeo k sebi sinovicu — Sinovicu njemu osobnicu
A dogna ga blizu do djevera — Do djevera Jovan kapetana
Tebe će dat' majka za boljega — Za boljega i bogatijega
Pak su oba k dvoru poletili — Poletili hitro dohitili

c) Napokon mogu se njekoje rieči iz prvoga stiha opetovati u drugom, ali ne više istim redom niti onako točno, kako u spomenuta dva prijašnja slučaja:

Da proslavi krstno ime krasno — Krstno ime letnog Gjurgja
Malo trenuh čudan sanak usnih — Čudan sanak a u čudan časak
No je kiti preko mora snijeg — Preko mora do grada Soluna.
Pa ga viju od bijele svile — Od bijele i još od crvene.
Dvije su se zavadile guje — Dvije guje dva brata rodjena.
Nije veće čudo nastanulo — Ni nastalo ni se gdjegodj čulo.
Drugo ljeto svatko ih saznade — Saznade ih i otac i ɟ majka.
Pa sjedoše rujno piti vino — Vino piti i veseliti se.
Od Maxima od mojega sina — Sina moga mila zeta tvoga.
Djevojka je u kavezu rasla — Kašu rasla je petnaest godina.
Uze čašu Kraljeviću Marko — Čašu uze u san se zanese.
Uze sablju Kraljeviću Marko — Sablju uze pa pa je zagleduje.

Takova Palilogija (*παλιλλογία* ili *ἀναδίπλωσις*) dolazi u Homeru mnogo redje i to ponajviše u posljednjih knjigah, n. pr. Il. ν′ 371; χ′ 127; ψ′ 641.

3. Posve prema do sada razmotrenoj naravi narodnih pjesamah jest i to, da se u pripoviedanju iste misli izrazuju vaviek istimi riečmi, te tako imade podobro mnogo stihovah, koji se svak čas opetuju: pjevač, — a taj nam ima biti vaviek na pameti — neće da propusti onu zgodu, koja mu se daje, da bi odahnuo pa se razabrao. Ja mislim da je toga njekoč i u Homeru mnogo više bilo, pa su jih potonji urednici prebrali; a posve je krivo misliti, da su takovi stihovi samo na jednome mjestu prvobitni a svagdje drugdje podmetnuti, kako jih sitničari nemilice progone. Evo njekoliko primjerah: Na početku mili se narodnoj pjesmi: ‚Bože mili čuda velikoga' ili ‚Bože mili čuda golemoga'; kad se dvie neznane delije sastaju, naziva se božja pomoć; a dva znanca

‚ruke šire u lice se ljube
za junačko pitaju se zdravlje' kod Homera:
ἓν τ' ἄρα οἱ φῦ χειρί, ἕπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν.

Kada stupi niži pred višega ‚pokloni se do zemljice crne', a car se pozdravlja sa: ‚Car čestiti, ogrejano sunce.' Kad si šta želio, reći ćeš ‚da Bog dade i sreća donese' a hvaliti sa ‚Mili Bože na svem tebi hvala'; u stidu se govori ‚to je nama zazor i sramota' (Homerovo: *ἐμοὶ δέ κ' ὀνείδεα ταῦτα γένοιτο,*) a čini po onom ‚Svi mi Turci nikom ponikoše' ili ‚mukom zamuknuše' (Homerovo: *οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ*). Tako 'i ‚Šuti ništ' neodgovara' (Homor: *ἀκέων ἦν, οὐδέ τι εἶπεν.*) Tko je kamo naumio ‚A on skače na noge lagane' a onda:

‚Pak odtišće preko polja ravna
Kako zvezda preko neba sjajna.'

Junak oboriv junaka: ‚sa crnom ga zemljom sastavio' ili ‚Na zlo ga je mjesto pogodio
Na zlo mjesto u srdce junačko'

Prije smrti junak ‚sbori s dušicom bori' pa onda ‚to izusti pa dušicu pusti' (*θυμὸν ἀποπνείων*). U Homera imade mnogo a prekrasnih frazah, koje ovamo spadaju, n. pr.: *δούπησεν δὲ πεσών, ἀράβησε δὲ τεύχε' ἐπ' αὐτῷ*, ili: *στυγερὸς δ' ἄρα μιν σκότος εἶλεν*, ili: *τὸν δὲ*

σκότος ὅσσε κάλυψεν; Nekako porugljivo za one, koji poginuše, čitamo ovo:

Na ljedjima ledinu mjereći ili Crnu zemlju plećima mjereći
A očima vedrinu gledeći A očima zvijezde brojeći,

čemu priravnaj Homerove rieči: ἤριπε δ' ἐν κονίῃ, ψυχρὸν δ' ἔλε χαλκὸν ὀδοῦσιν (Il. ε 75.) Pitanje se obično počima sa ‚kaži pravo tako bio zdravo', na to se odgovara: ‚Kad pitate pravo da vam kažem' (Homer: εἰρωτᾷς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν αὐτὰρ ἐγώ τοι νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω Od. ε 97 ili još običnije: τοιγὰρ ἐγώ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω. Sravni Zeitschr.: Vrgl. Sprfr. I. p. 182). — Zabunjeni ‚Mišlju se je Mujo zamislio' ili mísli misli svakojake' (Homer: Εἷος ὁ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν. a kad je ‚Sve on misli na jednu smislio' ‚pa mu mučnu rieč progovara' (Homer: πρὸς μῦθον ἔειπεν.) Kada glasi dolaze pa su nepovoljni, to

‚Kada bane knjigu proučio, a on ‚roni suze niz bijelo lice'
Udriše mu suze od očiju' ili ‚roni suze niz obraze'

(Homerovo: ὑπ' ὀφρυσι δάκρυα λείβειν ili δάκρυα δέ σφιν θερμὰ κατὰ βλεφάρων χαμάδις ῥέε μνρομένοισιν.) — Mnogomu je junaku za nevolju, jer u tamnici čami

Gde no leži voda do kolena
I po vodi guje i jakrepi'

a ‚junak pišti kano guja ljuta' dok drugi dobra konja jaši, koji: ‚Po tri koplja vedru nebu skače
Po četiri poljem u napredak,
I još dobar glavom uzmahuje
Preko sebe pjenom prebacuje' te tko ga vidi mislio bi, da je ‚pramen magle izpod gore čarne' a reći će: ‚Neka Bog zna, dobra biti neće' — Kod ženitbe glavno je što se želi ‚od srdca proda' pa zato dolazi kod svake ženitbe ‚S njome lepi porod izrodio' a razvitak djece mjeri se o to, što su narasla, A do koja a do bojna koplja'; ako imade sama udovica majka, to ih hrani ‚Na preslicu na desnicu ruku' Da se u Homeru svakoga junaka rod i rodno mjesto točno spominje, toga mi netreba ni napominjati.

Napokon se izmjena dana i noći, ovako po prilici javlja: ‚Sunce zadje, mrak na zemlju pade' ili ‚crni mrače pade na zemljicu' ili ‚kada večer mrkla dolazila: u jutro: ‚dok bijela zora zabjelila' ili doke svanu i ogranu sunce (Homerovo: ἐπεὶ κατέδυ λαμπρὸν φάος ἠελίοιο; νὺξ δ' ἤδη τελέθει; ἦμος δ' οὔτ' ἄρ πω ἠὼς, ἔτι δ' ἀμφιλύκη νύξ; ἠὼς μὲν ῥοδόπεπλος ἐκίδνατο πᾶσαν ἐπ' αἶαν: sravni Il. Θ 485; λ' 1; π' 777 itd. Odyss. β' 1.)

Toliko budi dovoljno za razjasniti narav narodnoga pjesničtva i dokazati da se grčke i naš narodne pjesme svagdje i u svačem slažu: a kako i nebi, kad su ma i tisućami godinah razmaknute, ipak istim načinom postajale s istih se uzrokah razvijale, i jednako u narodu cvale. —

Ako su dosad razvijana pitanja, što nastaju po sadržaju pjesamah, ako je razmatrana unutarnja njihova narav, u obće ako se je tražilo „što" i „kako" to nas nesmije minuti ni treće a to najzanimivije, najkoristnije i najobsežnije premda i najtežje pitanje o **jeziku** i o svem, što njegovu protumačenju dolikuje. Jezikom se javlja i očituje duh čovječji i to preko umišljenih predstavah; dakle jezikom naših narodnih pjesamah duh našega naroda: obadva stoje u neprekidnoj uzajamnosti. Zato je onaj najdublje kadar prodrieti u tajne duha narodnjega, kojemu je dano pomno i svestrano motriti jezik narodnji, kako on prosto od svakoga tudjega uticaja, bezsvjestno misli na vidjelo iznaša, a to nemisli pojedinih ljudih već čitavoga naroda. Humboldt mnije (zur Kavisprache p. CCXXI.) da se mogu tri pravca razlučiti, kojimi se pojavlja duh naroda i jezika: smatranjem stvarih vidivih, ćutjenjem unutarnjim, i abstraktnim razložnim mišljenjem; nijedan od ovijeh pravacah nije osamljen sam za se, al ipak po jedan preotima tako mah, da i čitav jezik niekim stalnim obilježjem obilježuje. Tako odsieva latinski jezik od oštroga sudca razuma: odtud tolika i tako stroga pravilnost, n. pr. u sljedbi vremenah, točno razlikovanje pojedinih sudbenih i pravnih izrazah itd., a veliki nedostatak u izrazih filosofičnih i abstraktnih u obće. Naprotiv se na njemačkom jeziku vidi nieka unutarnjost, po čem on subjektivnim postaje, te se, kako je poznato, rado zanosi u zakuke duha čovječjega, zato i jesu upravo Niemci, koji najviše filosofah imadu. A naš jezik sravnio bih ja sa grčkim, jer se obadva odlikuju najvećom živahnostju i jasnostju: oni se vole uprieti su sviet vidivi, koji jih okružuje, te su po tom obadva vrlo objektivna, vrlo gibka i židka, nedržeć se onako gvozdenih pravilah, u koja je zakovan jezik latinski. S toga imade u našem jeziku vrlo malo izrazah za unutarnji život čovječjeg srdca i duše; takove je nebistre pojmove on posve izostavio, priljubiv se tim više vanjskoj naravi. A ako to za naš jezik u obće valja, kako neće za onaj, koji se u narodnih pjesmah nalazi? koji nam riše takovu dobu razvitka narodnjega, kad je on jedva znao, zavesti se u misli ili kakav nevidivi sviet od pojmovah i ideah, prepuštajuć se bez svake reflexije onome, što se ga dotiče, pa što

mu je življe udarilo u oči, to mu i jezik življe crta. Pjesnik izrazuje misli svoje u slikah, a pjesnik narodni (t. j. ona pjesnička sila, koja u narodu živi) u slikah narodnih: svaka je ova slika ovisna od prvobitnih predstavah, te mi po tom sravnanjujuć slike narodnoga pjesničtva našega n. pr. s grčkim, možemo razaznati srodnost ili razliku u predstavi ma čega izmedju jednoga i drugoga naroda; pošto su grčki i naš narod u susjedstvu, stanujuć obadva u zemljah po naravi si sličnih, to su jim i prvobitne predstave o svačem podosta srodne bile, a po tom su i slike, kakve je moć uobraženja iz onih predstavah tvorila, kako nam jih dotične pjesme predočuju, vrlo srodne, živahnije dakako Homerove. —

I. Ali razmatrajuć jezik narodnoga našega pjesničtva, mora se čovjek po naravnom razvitku ponajprije primiti glasovne (phonetične) strane, ne da razglaba pojedine glasove ili pravila njihova spajanja — to spada na jezik u obće — već da pita, da li se težeć na nieku krasotu, narodno pjesničtvo i kojih se pravilah u udesivanju glasovah drži. Time nastaje pitanje o rhythmu, o rimi (sroku), o skladnoglasju. Buduć da ja nisam kadar barem sad već sva ova razmatranja preuzeti, to izabirem odavle samo jednu točku o sroku ili rimi.

U najobćenitijem značenju srok je materijalno istoglasje susjednih riečih po glasovih; toga nije nijedan jezik posudio od drugoga ili po tudjem primjeru stvorio, već mu je u istu narav usadjeno, i čim je prvobitniji, čim je manje po vremenu svoje glasove izpremjenio, tim više imade takova istozvučja izmedju srodnih riečih: ovamo idu sva onomatopoetična spajanja, n. pr. šum šumi; grm grmi; voda vrije itd.; osobito je toga mnogo u narodnih poslovicah, kano: nova metla dobro mete; subota djačka bubota; od te kajde neima fajde; leži a reži; planina je gladna i hladna itd. To je nieka muzika u jeziku, koju je i pjesničtvo prigrlilo, a pojedini se jezici samo time razlikuju, što su si jedni odatle za pjesničtvo stalna pravila ugodili, a drugi kad kako. Jezici rhythmični t. j. koji stihove prave izmjenjujuć po niekom pravilu duge sa kratkimi slovkami, netrebaju sroka ili rime: takovi su n. pr. grčki, latinski i naš jezik; drugim, kao njemačkomu, francuzkomu itd. bitna je to stvar. Medjutim bilo bi posve krivo, da se kaže, oni gore spomenuti jezici da upravo nikako nepodnose rime: dapače oni ju vrlo vole, kao što u obće što više to dalje svi jezici rimu prigrljuju. Šta čini dakle narodno pjesničtvo u tom pitanju? Njemu je ona pravilna rima, koju dan danas tim imenom razumievamo, stvar neznana; pa ipak radi, da svoje stihove što više zasladi time, što sklapa i sklada rieči jednaka glasa. To biva svakojako, što ću ovdje s nekoliko prilikah dokazati.

1. U stihu da su sklopljene dvie rieči ili istoga korena ili istoga budi početka budi dočetka, n. pr.

α) Neka zove i prizivlje Ž. 57.
Da se bijem i prebijam Ž. 215.
Da joj neima lica ni i oblika 89. 343.
Razumna je uma i pameti 8 278.
Baci zmija krila i okrile 13. 45.
Zaspa Marko glavom bez uzglavja O. 2. 115.

β) I bez vjere i bez čiste duše 1. 29.
Da te vidam i da te zavijam 16. 75.
Nadmudrismo i nadjunačismo 29. 535.
Zarekoh se i zahvalih Ž. 587.
Zarekoh se, zatekoh se Ž. 710.
Na ljubavi na prijateljstvu 7. 123.

Ovamo se mora pribrojiti i ono nekakovo narodno etymologisiranje, o kom je za njemački jezik Förstemann nješto napisao u Kuhnovu časopisu I. Ako znademo svi, kako je dimšić postao, ili što kažu za slovenskoga „Luku Matiju“ to ima tomu sličnih primjerah u narodnih pjesmah:

Zagorje ga izgorjelo
Polomlje ga pomolilo Ž. 465.
Ljubičica ljubi mene
Grličica grli mene Ž. 635.
Neka su rumene ka' i ružica,
Neka su ljubezne ka' i ljubica Ž. 166.
Na ti žito da si žitna
Na ti meda, da si medna Ž. 756.

ili osobito ova dva primjera:

Jednu kitu nevena cvijeća
Da on vene u srdakca svoga;
Drugu kitu tratora cvijeća,
Da on traje u jadu godine;
Treću kitu maka bijeloga
Da on smakne s ovoga svijeta Ž. 534.

Milodua, da se milujemo
Kalopera, da se neotera
Ljubičice, da me svagda ljubi
Karanfila, da se nekaramo
Čubra cvieća da me dobro čuva Ž. 645.

Sravni takodjer:

Tekla voda, vojno le, tekelija Ž. 86.
Lazi lazi Lazare Ž. 198.
Hvalila se Hvalisava Ž. 401.

gled. Miklošić Personn. p. 111.

Brz: (Curtius. 396) ni jelena ni košute brze 81. 14; (*ἐλάφοιο ταχείης Θ.* 248) sve od praha i olova brza O. 33. 257. Sr. hitar.

Crn: (Schleicher 101.) dolazi vrlo često; obično protivno znamenovanju biel. Kod čovjeka i njegova tiela: Id odatle crni Bugarine 29. 416; Jankoviću crni Kaurine O. 20. 149; kulu gradi crni Arapine 66. 1: (Homerov *μελάγχροος τ'* 246 je upravo dično svojstvo). Nek mu oni crne oči piju 85. 43. (Homer u istom smislu ljepote: *ὅσσε φαεινά N'* 435.) biela lica, crnih nausnicah 81. 90. Izpale su crne džigerice 89. 1134. (sr. biel). Svega g' crna krvca obalila 80. 38 (*αἷμα κελαινεφὲς Δ'* 140. *μέλαν αἷμα Δ.* 149.) Od životinjah: crni gavran O. 26. 186; crna čavka O. 23. 127 (sravni: vran). Zašto se zima crnom zove: Kada li mi crna zima dodje O. 35. 77, gledaj: bielo ljeto, (sravni kod Homera: *μελαινέων ἕρμ' ὀδυνάων Δ.* 117). Crni mrače pade na zemljicu O. 11. 285 (Homer bez epitheta, ili: *καὶ ἐπὶ κνέφας ἱερὸν ἔλθῃ Δ.* 194); poklopiše crni oblakovi (*νέφος μελάντερον ἠύτε πίσσα Δ.* 277. ili *νέφεα σκιόεντα Δ.* 63). Obično je crna zemlja i gora: Udri s njime o zemljicu čarnu 76. 105. (*ἀλλ' αὐτοῦ γαῖα μέλαινα πᾶσι χάνοι P.* 417). Već ostala sredi gore čarne 7. 102.

Crven: (od чрѣвь Mik. B. N. §. 58. sr. Wurzeln p. 174): I rad čaše crvenoga vina, 29. 210. (*καὶ οἶνον ἐρυθρόν ε'* 65).

Čavlen: (clavus) U ruci mu čavlena batina O. 32. 110. (protumačeno kod Homera: *σκῆπτρον χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον Δ.* 246).

Čestit: (Mikl. Wurz. p. 160 i 170.) Car čestiti, ogrejano sunce 20. 34. (odgovara po prilici Homerovu: *κύδιστος* ili *κυδάλιμος Δ.* 100).

Čist: (Curtius 26.) Ćeri moja, čisto zlato moje 95. 222; I bez vjere i bez čiste duše 1. 29.

Čudan: (Mikl. Wurz. 157.) Jer sam noćas čudan san usnio Ž. 641; pred tamnicom čudan dobar junak 21. 69.

Debeo: (neprotumačeno Mikl. B. N. 34.) I debela mesa ovnujskoga 67. 87; I uzjaši debela gjogata (*ἵππους πηγοὺς I.* 124.); po čardaku po debelu hladu 101, 170. (sr. *βαθύσκιος*); On ošinu poljem debelijem O. 13. 148. (Neznam, imade li se ovdje misliti na Homerovo: *πίειραν ἄρουραν Σ'.* 541. *βαθὺ λήϊον* 2. 147. ili na: *κωφὴν γαῖαν Ω.* 54. (?): za znamenovanje posljednje bio bi dokaz: Uvezli se u more debelo S. 11. 60; jer je time upravo more mrtvo neplodno, *ἀτρύγετος* (odatle i rieč more, Curtius u Z. f. vrgl. Spf. I. 33. i br. 468). Isto mi je tako nejasno: pa pobeže uz debelu kulu O. 2. 252. (*πίονα οἶκον ι'* 35.) sr. tanak, po čem sudeć bi ovdje samo o silnoj jakosti kule govor bio.

Divan: (*Διϝ.* splendere Mikl. Wurz. 163. Curtius 308. i 269), divan li je jad ga zadesio 13. 58. koliko je divan i ugledan 95. 75, (po prilici Homerov *δαιμόνιος ξ'* 443. k tomu Ameis).

Dobar: (Mikl. W. 167.) Hvale Marka, da je dobar junak 66. 96. (po prilici *ἀμύμων Δ.* 89.) tad završišta devet dobrih konjah 48. 24; Ja je s tebe dobra sreća bila O. 10. 332. dobra kobca sukobila Marka 61. 17.

Drag: (Schleicher 105.) popunjati dragiem kamenjem 35. 64.

Droban: (Mikl. W. 165.) Podnizati drobnijem biserom 35. 63.

Drven: (Curt. 275.) te dohvati drvene majstore 27. 104; to je pjesnički rečeno, kano kad Latinac kaže: Crescitque seges clipeata virorum Aen. IV. 132.

Durnovit: Kljusina je moja durnovita 93. 99; inače dolazi drnovit: pomaman, (Z. f. vrgl. Sp. V. 333).

Dubok: (глъбокъ Mikl. W. 171. 178.) I on obi duboku tavnicu O. 10. 433. dubok prema glubok kao dulcis prema *γλυκύς*.

Gizdav: (?) Boga moli gizdava devojka O. 12. 706.

Glasan; glasovit: (Mikl. W. 158. Curt. 133.) kliče Stojan tanko glasovito S. 25. 91. (Homer drugačije: *μέγα τε δεινόν τε Δ.* 10.) puške pucom glasovite O. 26. 276.

Glavan, glavit: (Schl. 102.) Nek smo bego glavni prijatelji 75. 36; vidiš da sam glavan i pristao O. 29. 69; Kad pogleda glavita djevojka O. 12. 717.

Gluh: (глъхъ Mikl. W. 171.) Već ponesi gluhu topuzinu O. 14. 158: u onom znamenovanju po prilici, kao Homerovo: *κύματι κωφῷ Ξ'.* 16, ili *κωφὸν βέλος;* gled. Pott. Z. f. vrgl. Spr. II. 112.

Gojen, ogojen: (Mikl. W. p. 156.) *gojiti* znači saginare; dakle: Te izvedi gojena Labuda 8. 20. (*ταύρων ζατρεφέων H.* 223); I bratac mu gojeni Halile O. 26. 53: ta i u Homeru bivaju junaci time ljepši, što postaju *πάσσονες ζ'* 230. ogojen Halile O. 36. 215, oko gojna grla Ivanova Ž. 641.

Gol: preko krila gola sablja britka 81. 92; da se branim svojom golom ćordom O. 36. 75. (*γυμνὸν τόξον λ'* 607; *οἰστὸς γυμνός χ'* 417).

Golem: (Po tumačenju Miklošićevu iz njemačkoga kilômo, gelome=frequenter). Bože mili čuda golemoga; ni tu nije golema zuluma 66. 66; a sad slušaj jadah golemijeh O. 25. 227; tudja zemlja tuga je golema O. 11. 275. Mala harča a golema puca O. 38. 120.

Gorak: (Mikl. W. 167.) gorke ćemerike (*πικράς ὠδῖνας Δ.* 271).

Gorski: (Curtius 504.) gorsko zvjere; mrki iz gorice vuci O. 32. 149. (*λέων ὀρεστροφος ζ'* 130; *δράκων ὀρέστειρος X.* 93; *λύκοι ὀρέστειροι κ'* 212).

Gospodski: Mladi Uroš soja gospodskoga 33. 70; to je reći roda gospodskoga O. 18. 21; gospodskome na obrazu licu 89. 351; ja onijem ruhom gospodskijem 89. 339; doniješe gospodskoga dara 89. 753. (po prilici: *ἀγλαὰ δῶρα Δ'.* 97.) i gospodska večera; itd.

Grdan: (Mikl. W. 172) grdan sanak vidjeh 89. 462. (*οὖλος ὄνειρος B'* 6.); Hoćeš doći, al ćeš grdno doći 89. 56.; grdne njemu rane načinila O. 27. 88. (*ἕλκος κακόν ε'* 723).

Gromovit: (Mikl. W. 172.) i podviknu jedro gromovito O. 14. 162.

Grozan: Stade grozne suze prolivati 15. 93. (*πικρὸν δάκρυον δ'* 153.)

Grozdan: (Mikl. Laut. 30.) pa on lomi grozna vinograda: *φ. ρυγία ἀμπελόεσσα Γ'.* 184.)

Grub: osta cura gruba i krezuba O. 29. 47. (Mik. B. N. 13.)

Haran: latiše se dva harna junaka O. 18. 420.; I na konju harnu gjeisiu O. 16. 22.; Na to Markić još harniji biše O. 23. 223. (?) Nasuprot: Ako si gda meni jaran bio! O. 42. 113.

Hitar: (Mikl. 176. Schl. 42.) podiže se hitar lov loviti 15. 19.; pa da pustiš te hitre telale 89. 429.; (*ὀτρηροὶ θεράποντες Δ'.* 321.), on opremi hitra tatarina O. 37. 11.; od hitroga praha i olova 89. 1079.; jer isto tako brzo leti kano *τα χὺς ἰός Δ'.* 94.

Hud: (Sehleich. 138. pauper). Al junaku huda sreća bila (*κακὸς μόρος Z'.* 357.) zmijo moja, moj hudni porode 12. 163.

Istini: (Mikl. Rad. 111.) Bog istini 1. 26.; 14. 60.; 34.; 82.

Jadan: (Mikl. W. 162.) Nebi l' jadna tebi dopanula O. 41. 78.; Simeune dugo jadan bio 14. 146.; kako se je jadan oženio 12. 23. (*καὶ σὺ γέρον πολυπενθὴς ξ'* 386.) sr. bolan. — Pod njim sjedi Mujo jadoviti Ž. 510.; ali nije taka jadovita O. 42. 95.; O. 35. 181.; — jasli javorove zovu se jadikove Ž. 23.

Jalov: Sve na noćcu po jalovu ovcu 66. 56.; (Beiträge v. Kuhn & Schleich II. 57.)

Jarki: (Z. f. vrgl. Spr. IV. p. 355.) U nedelju predje jarka sunca 2.

Jasan: (Mikl. Rad. p. 110.) prije danka i jasnoga sunca 89. 382. (*λαμπρὸν φάος ἠελίοιο Δ'.* 605.) sitno kucnem i jasno zapjevam O. 30. 193. (*λιγέως Γ'.* 214.)

Jedar: (od *ηδ ἐσθλειν* Mikl. W. 162.) i podviknu jedro gromovito O. 14. 162.

Jelov: Kano mjesec kroz jelovo granje O. 32. 65.; pokrivaju jelovijem klisom 36. 53. — javor i jela sriću nas češće.

Jesenji: jesenje breme 2. 50.

Junački: (Schleich. 133. Bopp. 142) da ga zovem na mejdan junački O. 39. 30.; diete srdca junačkoga O. 6. 40.; na noge junačke O. 4. 166.; ljubi momka u čelo junačko O. 39. 97.; oko junačko 89. 352. (Hom. *ἀρήιον Ἄτρέος υἱόν Δ'.* 98. *κρατὶ ἰφθίμῳ Γ'.* 336.) —

Kameni: (Mikl. W. 155. Curt. 3.) U Zvečanu gradu kamenome O. 11. 143.; Sinj kameni O. 12. 25. (Hom. *Αὐλίδα πετρήεσσαν B'* 496. I. 405.); Stade zveka kamena sokaka 89. 740.; baci Simu u kamenu kulu 15. 113. I oko nje kamenu avliju O. 38. 127. (*βηλῷ ἐπὶ λιθέῳ Ψ'.* 202.

Kitjen: kitjeni svatovi 7. 8.; kitjena djevojka O. 7. 103.

Kosnat: (Schleicher 96.) Ti odjaši kosnata dorata 94. 230. (*λάσιος Ω.* 15.)

Krasan: (Mikl. W. 173. крьс). Kralju Gjurgju roditelju krasni 81. 98. krasni zakon 3. 22.; krasne poglavice 89. 379.; krasna kraljevina 89. 471.; sr. isto 1217. itd.

Krilat: (Mikl. W. 161.) Jabučila konja krilatoga 25. 55.

Kriv: (Schleich. 96. Curtius 81.) pokuj njima krive kosiere 62. 236. (*ἄγκυλα τόξα E'* 209.) Da je krivo okom pogleda Ž. 734. (*ὑπόδρα ἰδών Δ'.*) 349.)

Krk: Našem Luki krko progovara O. 13. 89. (Stull. krknuti tumači: obmutescentium instar verba proferre.) sr. Mikl. W. 173. крък.

Kršan: (крък. Mikl. 168, sr. Curtius 53.) Od Kosova uz kršno primorje 39. 2. tri kršne planine O. 20. 614.; (sr. *ἀκταὶ ἀποῤῥῶγες ν'.* 98. *ὦ καταῤῥῶγες πέτραι* Soph. Phil. 937.) gled. loman. U prenešenom znamenovanju: pripela je tri kršna gjerdana O. 20. 565.; kršno odielo S. 48. 25.; kršna Morača O. 37. 54. (?)

Krut: (Mikl. 173. sr. pokrutiti). Voda mutna a djevojka kruta Ž. 641.

Ladan: (hladan: Schleich. 139.); a kad bio ukraj vodo ladne 8. 173. (*εἰν ὕδατι ψυχρῷ ι'* 392.) Večeraju piju vino ladno 82. 4.; a iz druge ladan vjetar duje 29. 610.; Četrdeset oka ladna gvoždja 72. 116. (*ψυχρὸν χαλκὸν E'* 75.)

Lagan: (Mikl. 169. Schl. 52. Curtius 168.) Skoči Miloš na noge lagane 29. 145. (*πόδες κραιπνοὶ Z.* 505.) ili jošte bliže: *κοῦφα ποσὶ προβιβάς N'* 158. — lahki čauši 12. 204.; Dok je čovjek zdrav, uekako je lahak, zato: I za lako zdravlje upitao 31. 64.; već kuhaj mi

lahke brašljenice O. 27. 29.; To izusti lahku dušu pusti 89. 1147., već i sam koren rieči na to vodi, da je duša zbilja lahka, od дъх spirare Mikl. 168. (Predstava je dakle takova, kao da duša čovječja na usta izliće iz tiela; sravni: *ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν οὔτε λιῒστή οὔθ' ἑλετή, ἐπεὶ ἅρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων* Γ. 409.)

Ledan: (Schleich. 128.), pa ih meće u lednu tamnicu S. 30. 154.

Liep: (Mikl. W. 169. Curtius 340.) S njom liepi porod izrodio 25. 302.; O liepe ljepotice Ž. 224.

Loman: (Mikl. W. 166.) Pokraj mora lomnoj gori crnoj 89. 283.; dok se primi lomna Vlaha Starog 31. 54.

Loš: Loša sreća; lošu konju a lošu junaku O. 34. 13.

Lud: (Sravni Z. f. vrgl. Spr. V. 326.) te krstiše dvoje djece ludo 6. 9. (*νήπια τέκνα Ζ* 310.)

Ljut: (*λύσσω*?) U travi se ljute zmije legu 5. 95.; I zalaja devet ljutih lavah 48. 23.; 8. 153.; (Hom. drugačije: *λέων ὠμοφάγος Α*. 257.) — Sve pješacah, ljnta Crnogorca O. 12. 129.; Na Arapskoj pokrajini ljutoj 63. 2.; I pet stotin ljuta oklopnika O. 12. 661. (*ἄγριος αἰχμητής Ζ* 97.)

Medan: (Mikl. B. N. p. 9. Curtius 322.) medna rosa Ž. 227; veće hoće medna usta da ljubi Ž. p. 351. (Hom. *μύθοισι μειλιχίοισιν Ζ*. 343).

Mehak: (Mikl. W. 177. Curtius 455.) na mehku dušeku O. 26, 30; više Udbine na mehke rudine O. 28, 304. ima dosta mekanih dukatah (!) O. 41, 82.

Milostiv: (Mikl. W. 163. Eigen. 76. Schleich 126.) Bi Mikola srdca milostiva O. 18. 444.

Mlad: (Mikl. W. 171. Curtius 255.) mlada kaurkinja 52, 22, mlada djelata 30. 217; mladjani Bugarče 29. 236; kako dojke u mlade devojke O. 25. 149.

Mlak: (Mikl. W. 171?) dobre konje u mlake podrume O. 7, 41; vodi njega u mlake odaje O. 38. 294.

Modar: (?) Zadede se jedan modar oblak 12. 190. (*κυανέη νεφέλη Ε* 345.) A iz nosa modar plamen suče 29. 250; 69, 107; 76. 35. (sravni: *ἀνὰ ῥῖνας δὲ οἱ ἤδη δριμύ μένος προΰεννψε ω* 319.)

Mrk: (Mikl. Rad. 52; W. 173.) kao mrki iz gorice vuci O. 32, 149. (*πολιοῖο λύκοιο Κ*. 334). nek prigrću mrkim medjedinam 44. 214. O. 18. 162. (*δέρμα κελαινόν Ζ* 117). A za mrka moga dušmanina, O. 3. 129; kakvi li su ono mrki brci 40. 164. (sravni: *κνάνεαι γενειάδες π* 176); pa on sjede piti mrko vino 41. 105. (Homerov *αἴθοψ Α* 259); mrka kafa O. 27, 2; što nosite mrko na glavama O. 30. 153; kad je večer mrkla dolazila O. 27, 94 *μέλας ἐπὶ ἕσπερος ἦλθεν α* 423); tu su mrklu noćcu prenoćili O. 36. 201. (*δνοφερὸς Α* 269; *κελαινὴ νὺξ Ε* 310.)

Mudar: (Mikl. R. 55; Curtius 429): diete ludo al' primaše mudro.

Muklo: (Mikl. 161.) robinja mu muklo progovara O. 8. 185.

Mutan: (Mikl. R. 55. W. 177. Curtius 476.) Al Sitnica mutna i povodna 47. 128. (*δνοφερὸν ὕδωρ Γ*. 15); mutna Tara valovita 25, 17; jezero mutno 76, 11.

Nagao: (Mikl. ad. 56) od ljutine i žalosti nagle

Nebrojen: (Mikl. 156.) nebrojeno blago (*ἄκριτος, ἀπειρέσιος Ζ*. 427.)

Nejak: (Mikl. B. N. §. 147.) I zakla mu dva nejaka sina O. 8. 145.

Neveseo: (Mikl. W. 165.) Milica je sjetna nevesela 43. 4; ona sjede brižna nevesela 98. 39; vrlo Markić neveseo biše O. 23. 190.

Neznan: (Mikl. W. 155.) neznana delio O. 5. 63. (sravni: *οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται ε* 79.) od neznana roda i plemena O. 15. 129.

Očinji: (Mikl. W. 167), oj Ilija moj očinji vidu O. 15. 75; volim brata od očinjeg vida 10. 38.

Ognjen: (Mikl. W. 167.) no je ovo ognjeviti zmaju 13. 54; zbaci zmaje ruho ognjevito 43. 40; što ždriebi konje ognjevite 89. 680. Ognjevite janjičare Turke 44. 122; I on šilje ognjena čauša 34, 29. (Hom. *ζαφλεγέες τελέθουσιν Φ*. 465.)

Ogrejan: (Mikl. W. 160) car čestiti, ogrejano sunce 20. 14.

Okovan: (Mikl. W. 157.) sablja okovana 42. 164; 66. 187; (*ξίφος χάλκεον ἀργυρόηλον Γ* 334.)

Okrečen: (?) a pod mojom okrečenom kulom O. 17. 105.

Opran: (Mikl. W. 159.) zahvaljuje opran Madžarine. Bre džidijo! vlašče neoprano O. 44. 26. O. 17, 33. odklen jeste oprane katane O. 32. 36. (*ἀγανὸι κήρυκες Γ* 268.) Nasuprot: opravne katane O. 21. 959.) (!)

Oštar: (Mikl. W. 167. Curtius 2.) Dok popazi oštra Madžarina O. 12. 231.; oštra demiskija 39. 73.; stade zveka oštrijeh mačevah 89. 1078. —

Paklen: (Curtius 99.; grčki: *πίσσα*) pak poteže paklenu kandžiju O. 40. 280.

Peran: (Mikl. W. 159.) Sa svojiem pernim buzdozanom 31. 330.; moj pernati od sunašca štite 81 103. (*θυσανόεις Φ* 400?)

Pitom: (Mikl. W. 163.) U Prizrenu mjestu pitomome 282.

Plah: (Mikl. W. 171.); plaha dažda niti rosa tiha 1. 45.; plaha kiša 50. IV. 26.; jer je vezir plaho ostario O. 37.135.; kako vlaše plahovito ljubi S. 19. 127. (*σφοδρῶς*) — jelin plahovito zvjere O. 19. 336.

Plamenit: (Mikl. W. 158.) I pokraj njih noža plamenita S. 2. 77.; o pojasu sablje plamenite 44. 210.; tri plamena mača 29. 459. (*αἰθῶνι σιδήρῳ Δ'.* 485.)

Plav: (Mikl. W. 158. Curtius 352. Schl. 41.) Oj djevojko plava Ž. 162.; plava je konja jezdjela Ž. 421. (*ἵππους ξανθὰς Δ'.* 680.); ranio sam plavoga jelena 99. 7.

Plemenit: (Mikl. 166.) Kod Zadra je polje plemenito O. 4. 40.; plemenito roblje O. 5. 72. I od sebe cura plemenita O. 13. 667. (*ἰσθλοὶ ἑταῖροι Δ'.* 113.)

Pleten: (Mikl. W. 166. Curtius 103.) U latinskom Mletku pletenome! 87. 22.; a na njima pleteni opanci O. 49. 151.

Pobjedljiv: (Mikl. 163.) Jer je moja pobjedljiva majka Ž. 343. 30. (scheelsüchtig).

Pogani: (paganus.) A poteže mača poganoga O 2. 239.

Pogodan: (Mikl. 167.) Kad si vidjen i kad si pogodan 89. 976.

Pokapljiv: (Mikl. W. 162.) U zlu kuću pokapljivu Ž. 418.

Pokorljiv: (Mikl. Eigen p. 67.) I na čeljad pokorljivu Ž. 418.

Polovan: ni dolame nove ni polovne 67. 7.

Pomaman: (Mikl. W. 155.) Vrati Simo pomamna gjogata 14. 136. a na svome mamenu ždralinu O. 17. 160. (*λυσσώδης Μ'* 53.)

Popet: (Mikl. 170.) primače se popeta sepetu O. 18. 124.

Ponosit: (Mikl. 166): sve na svoju ponositu kulu O. 20. 80; na gjogatu konju ponositu O. 20. 114; po Bosni ponosnoj O. 22. 48.

Postidan: (Mikl. 175.) Medju njima postidan Stojane Ž. 646. (*αἰδοῖος Γ* 172;)

Potmuo: (Mikl. 170.) U obrazu blieda i potmula 43. 4.

Pouzdan: (?) ko imaše grlo pouzdano 89. 596. (*πιστνός.*)

Povodan: Al Sitnica mutna i povodna 47. 128. —

Pretio: (?) pretilo meso ovnovinu O. 23. 76; pretio gjogat; na pretila babina gjogata O. 20. 760.

Pun: (Mikl. W. 158.) snahu prosi tri pune godine 89. 9.

Pust: (Schl. 41. Mikl. Rad. p. 69.) pusta zemlja Karavlaška 75. 7. (*ἔρημος γ'* 270.) U Jelici u planini pustoj 36. 52; pusta kula 66. 8; u drugom znamenovanju: skače pusta pod njim bedevija 66, 287; pusto blago 95. 70; pusto dugovanje O. 13. 292; jer su strele puste otrovane 81. 217;

Ran: (?) rana zora O. 29. 216. (*ἠριγένεια ῥοδοδάκτυλος Ἠώς Τ'.* 428.)

Ravan: (?) Odvrže se u primorje ravno 67. 18; polje ravno 3. 5; u ravnu Cetinu O. 17. 132; s Kosova ravna O. 6. 16. (sravni s time tragikom običajni opis sa *πεδίον.*) Hom: *ἐν Λειμῶνι πεδίῳ Ψ'.* 359.

Razlomljen: Daj ti meni konja razlomljena 52. 75.

Razuman: (lit. umas.) neće dati razumna gospodja 76. 27.; 101. 8.; razumna je uma i pameti 8. 278.; 11. 36. (Hom. *πεπνύμενος.*) —

Rosan: (Schl. 39. Curtius 497.) konje vode na rosne livade O. 12. 154.; na rosnu poljanu O. 20. 23.; rosna trava Ž. 310.; rosna kiša Ž. 184. (*ἐρσήεντα χρόνον ὑδ' ὑλιωθὸν Ξ* 348.) moja rosna košutice Ž. 127.

Rujan(?) dok se rujna ponapiše vina 12. 102.; uz pšenicu rujna lozovina O. 21. 1060.

Rumen: (od рѣд Mikl. 169 (?) sr. Curtius 306.) i napit se vina rumenoga O. 7. 63.; otrguje niz rumeno lice O. 20. 743.; onda veli rumena Ružica O. 12. 15.

Rus: (·sur?) što ovome rusa gori glava 4. 20.; ruse pletenice O. 29. 19.; ruse kose O. 30. 44.

Silan, silovit: (Mikl. W. 156.) Podiže se vojska silovita 86. 31. izdvorit će kakvu vojsku silnu 89. 1186.; silna Smiljanića O. 33. 17.; *ἰὼς τε μέγας τε Γ* 227.)

Sinj: (Mikl. W. 156.) To ne bila sinja kukavica 9. 106.; pa ga baci u to more sinje 15. 15.; (*πολιός ἠ* 410.) sinja nam se magla uhvatila O. 26. 200. (*κυάνεον νέφος Π'.* 66.); pocrnio kao kamen sinji 67. 69.; (*λίθον μέλανα Η.* 265.)

Sitan: (Mikl. W. 156. cm cibrare?) Pa on odmah sitnu knjigu piše 66. 19.; sitna mreža 12. 33.; sitan biser 29. 468.; od sitna zverinja 81. 15.; ni u sitno brdo uvodjena 89. 189.; sićani čardaci 89. 64.; sitan vezak veze O. 13. 266.; a doro mu sitno podigrava 89. 746.

Siv: (Mikl. 156 i 160) zaklala ti sivoga sokola 5. 43. (46. 1: 65. 333.) (*αἰετοῦ μέλανος Ψ'.* 252.) siv konjic, junak sive brade O. 32. 72.

Sjajan: (Mikl. 160) kako zviezda preko neba sjajna O. 4. 33.

Skrovit: (Mikl. 161.) U Kruševcu mjestu skrovitome 50. III. 2.

Sladak: (Mikl. 162. Curt. 252.) sladka majko moja sladka hrano 3. 118; sladak pobratime O. 13. 533; sladki prijatelji O. 20. 560; sladka lozovina 36, 54; O. 39. 54; (*μελιηδέα οἶνον Κ'.* 579).

Slan: (Mikl. W. 155.) po pržini pokraj mora slana 13. 2; (*ἁλμυρὸν ὕδωρ δ'* 511).

Smrtan: (Mikl. 159. Schleich. 40.) smrtan nožić S. 44. 98.

Stidan: (sr. postidan) A oni mu stidno besjediše S. 15. 43.

Strm: (Mikl. W. 173.) strmo gleda Ž. 132. brkove je strmo oborio O, 4. 161; pa odmorni strmo oborite O. 19. 200: (*αἰπὺ τεῖχος Z'* 327; *Μυκάλης τ' αἰπεινὰ κάρηνα B.* 869).

Strunjav: (Mikl. Rad. 87.?) u strunjavu torbu 21. 250; (*αἰγείη κνυέη ω'* 232).

Studen: (Mikl. W. 175.) pa se diže na vodu studenu 12. 11. (14. 3); studeni kamen 52. 12; do stiene studene O. 20. 152. vjetar studen 29. 655.

Suh, sušan: (Schleich. p. 54. Mikl. 169.) suho zlato 40. 248; sušna magla i sušnica munja S. 30. 105.

Sur: (Mikl. Rad. 89; Bopp. p. 34.) Vilip nagna suru bedeviju 59. 142; surom medjedinom 59. 46; na koplju je sura tica orle 55. 6.

Svjetao: (Schl. 58. 115; Mikl. 170.) svjetlo oružje; poreza mu svjetlo odijelo 14. 69; (*ἑανῷ ἀργῆτι φαεινῷ Γ.* 419).

Svilen: (Mikl. Rad. 78. sr. svita) svilene košulje 9. 80; nedra svilena 30. 67; u svilene rukave 29. 581; svilno krilo 15. 92; po svilene pasu O. 12. 732.

Šaren: (?) Ciknu Grujo kao guja šarena O. 10. 453; (*ὄφις ἴδον αἰόλον ὄφιν M'* 208.) odklem tebi knjiga šarovita O. 42. 93; mreža šarovita 7. 67. U Kruševcu šancu šarenome 35. 2; (sr. *ποικίλος: τεύχεα ποικίλ' ἔλαμπε Δ.* 432); preko stiene pušku šarovitu O. 48. 169.

Širok: (?) kucaju mu niz pleći široke O. 13. 439; (*εὐρέας ὤμους Γ.* 210).

Tanak: (Schl. 53. Curt. 230. Mikl. 170.) Za čovjeka: jedna mi je tanka i visoka Ž. 340. junak visok tanak u pojasu 81. 90; tanana nevjesta 26. 158; Iz nje tanka biela grla Ž. 224; pa navuci tanke obrvice O. 16. 210; tanka brka crna oka Ž. 613; kliče Stojan tanko glasovito S. 25. 91; O stvarih: tanka ruha i biela kruha O. 44. 143 (*λεπτὰς ὀθόνας Π.* 595); tanke preobuke 75. 22; tanka predja Ž. 565 (*λεπτῇ μηρίνθῳ Ψ''.* 854); Ode care na tanke čardake 43. 31; na tananu kulu Ž. 56. 111. 42. 73; Tud se dala tanka staza Ž. 196 (*λεπτὴ σισίθμη Z.* 264); tanku šajku ladju 101. 47. I na domet tankom puškom ubit S. 42. 14. Sr. O ramenu tanke talianke O. 44. 89; tankim nožem Ž. 303; ter izvadi list tanane knjige O. 13. 210; A u torbe tanke brašljenice O. 31. 207.

Tavan: I tri tavne noći bez prestanka 1. 52 (*σκοτομήνιος ξ* 457); tavnica tavna O. 12. 50.

Težak: (Mikl. 177.) U prvobitnom znamenovanju: U željez' ga gvoždje okuj težko 65. 68; podlistaš je težkijem olovom 27. 38; težkim buzdovanom 37. 56; udari ga težkom topuzinom 43. 161. Prenešeno: Jesam težak grije' učinio 19. 25; težkih dopanuo ranah O. 25. 242; tu se težka krvca prolivaše O. 31. 280; težku bolezanju (*νοῦσον κακὴν A'.* 9); al u kuli težki žamor staše O. 13. 613; ljuto cvili težko jadikuje O. 35. 57 (*βαρὺ στενάχων Δ'.* 153); jer su Srbi težke pijanice 79. 17.

Tiesan: (Mikl. 164.) štedi vranca za tiesna klanca O. 32. 83 (*στεινωπῷ ἐν ὁδῷ H.* 143).

Tih: (Mikl. 164. Schl. 41.) rosa tiha 1. 45; tiho Dunavo 12. 48; 14. 66 (Homer po prilici *καλλιρέεθρος κ'* 107); Ona njemu tiho progovara O. 13. 94; sr. krko.

Tmav: (sr. tavan) Iz ustih joj tmavi plamen bije O. 10. 164; Sr. modar.

Topao: (Schl. 112. Mikl. 166. 168.) tople su ga suze propanule 17. 15 (*δάκρυα θερμὰ P.* 437.) dobre konje u tople podrume O. 36. 51. Sr. mlak.

Tovan: (Mikl. 161. Curt. 247.) Omer tovna uzjaši malina O. 17. 127.

Tvrd: (Mikl. 159.) I ta majka tvrda srdca bila 48. 25. (*κραδίη στερεωτέρη ἐστὶ λίθοιο ψ'.* 105); tvrdi sanak 30. 155, vjera tvrda 95. 144.

Ubav: (?) Iz Prizrena mjesta ubavoga 30. 2; na ubavu na polju Kosovu 33. 2; (*ἐρατεινός Γ.* 239)? Sve ubavo ruho krajišničko 82. 32; i ubavoj gospodi rišćanskoj 72, 13; i ubave one jasne sveće 21. 40. O ubava lepa slavo Božja 21. 48; (*φαίδιμος λ'* 128).

Ubojan, ubojit: (sr. bojni) dadoše mu koplje ubojito 29. 193; za pojasom dve ubojne srele 81. 88; i opali ubojne topove O. 30. 235; i njegovu ubojitu vojsku O. 6. 18.

Valovit: (Mikl. 158. Schl. 129.) Mutna teče Tara valovita 25. 17; Drina valovita 31. 129 (*κυμαίνων δ'* 425; *Ξ,* 229).

Vedar: (Mikl. B. N. 36.) Planu sunce iz neba vedroga 55. 34.; ka vedrome vrelu O. 19. 322.; Primakni se vedrom ogledalu O. 16. 209. Iz očijuh vedar biser truni O. 20. 740. (*αἴθρη ἀνέφελος ζ'* 45.) —

Velik: (Mikl. Rad. 7. B. N. 80.) pa ih kumi Bogom velikijem 8. 224.; 34. 82.;

Vjeran: (Schl. 58. Mikl. B. N. 36.) Onoga ću vjerna ljuba biti 15. 61.; 25. 25.; Nose njega previerne sluge O. 37. 140.; (*πιστὸς ἑταῖρος O'* 437.)

Vidjen: (sr. conspicuus.); kad si tako vidjen medju braćom 89. 768.

Visok: (?) (Mikl. Rad. 14.) Izpred dvora s visoka čardaka 30. 316., i banovu previsoku kulu O. 36. 30.; pa potrča niz visoku kulu 89. 75.; visoka planina O. 12. 205.

Vran: (Schleich. 37.) Dva vrana gavrana O. 6—1; strielja njega s oba oka vrana O. 20. 746.; a sve vrana konja pogleduje 44. 584.; 25. 185.

Zaboravan: Da to jeste voda zaboravna (trusovina) 95. 234.

Zaklonit: Da gledamo mjesto zaklonito 58. 22.

Zao: (Mikl. 168.) Zla sreća 81. 192. (*κακὸς μόρος Z'* 357.)

Zelen: (Schl. 38. Mikl. 265.); pak zasjedi u gori zelenoj 25. 62.; polje zeleno 42. 113.; zelen lug 94. 217.; zelena planina 95. 4.; u zelenu travu 42. 104.; za jelu zelenu 12. 13.; zelenijem listom začinile 74. 48·; moja ruko, zelena jabuko 48. 78.; zelen barjak O. 13. 625.; voda je takodjer zelena: kroz nju teče zelena Bojana 25. 38.; zeleno jezero 98. 67.; osobito: I pokriješ tučem zelenijem 27. 39.; tad izvadi mača zelenoga 29. 569.; i na viteza konju zelenome 21. 70. (Damjanov zelenko 48. 41.)

Zimni: (Schl. 109. Bopp. 126.) zimna cičina (*χειμέριος*) Ž. 231.

Zlaćen, zlatan: (Schleich. 109. Curt. 202.) zlaćeni noževi 5. 65.; 34. 108.; zlaćena stolica 10. 100.; zlatna jabuka 15. 60.; a zlaćenom žicom povijala 67. 184.; zlatna tetiva 29. 510.; stol zlatni 25. 268.; o njoj zlatnih trista trepetlikah 81. 81.; mreža zlatna O. 11. 24.; kolevka zlatna 3. 86.; zlatne prelje 38. 165. itd.

Žarak: (Mikl. 159.) Tu mu žarko ogrijalo sunce 95. 49.; 10. 27. —

Žestok: (Mikl. Rad. 28.) Diete je srdca žestokoga 8. 181.; žestoki junaci O. 17. 176.; žestokom su vatrom izgorile O. 14. 80.

Žežen: (Mikl. 165.) žeženo zlato 25. 30.; 97. 227.; žežena rakija 10. 102.; s ostrom iglom i žeženim lučom O. 33. 171. —

Žitnji: (Mikl. Rad. 29.) Žitnji cviet 2. 30.

Živ: (Mikl. 156. Schl. 46. 111.) Izgorje ti majku oganj živi 8. 366. (18. 27.; 12. 258.) na vatri živoj O. 38. 192. (*αἴθηλον πῦρ Λ.* 155.); da me živa moja želja mine 16. 72. (*ἐναργὴς*). To su metafore, o kojih gledaj Pott. u Z. f. vrgl. Spr. II. 106.; udari ga medju pleći žive 29. 314.; srdce živo S. 16. 7.; 38. 22. —

Žut: (Mikl. W. 158. Rad. 29.) Žute čižme itd. žuti dukati itd.

To su najpoglavitiji prosti pridavnici naših narodnih pjesamah: većoj točnosti za volju izbrojeni su ovdje i oni, koji se upravo kao *ἅπαξ εἰρημένα* smatrati imadu; sravnjivanje s Homerom nije mi moglo ovaj čas točnije biti, svakako imadem napomenuti, da se tu nije toliko gledalo na sličnost pridavnikah po rieči već više po smislu, a gdjedje napomenuti su i navalice iz Homera pridavnici posve različiti; jer ne samo sličnost, već i razluka više je putah važna. —

2. Čim je jezik bogatiji na dočetcih (suffixih), tim mu manje treba sastavljenikah: obedvie vrline spajaju samo riedki jezici. Naš jezik, buduć prebogat dočetci, neljubi onako spojke, kako to n. pr. njemački jezik upravo zahtieva; ali zato i treba razviditi, u koliko i kako ipak i naš jezik pravi sastavljenike. Tomu za volju evo nekoliki od onih, što sam jih u narodnih pjesmah našao.

1. Najprostije je sastavljanje sa predlozi ili negativnom riečicom ne: imajuć na pameti razliku, da li je pridavnik iz sastavljena jur glagola ivveden ili tekar kano pridavnik sastavljen, može se kazati da je sastavljenikah posljednje vrsti vrlo malo: običan je predlog bez (grčki — *δυς*): bezcen kamen dragi 81. 46.; pre (— *ὑπὲρ*) i preko: Arap prekomorac 69. 27.; po: pomorac; pri: primorac; i raz: il si boso, il' si razpojaso Ž. 511. Niti riečica ne nedolazi onoliko putah, koliko grčki *α*, premda se naći može pogdjekoji sličan primjer, osobito je nalik Sophoklovu jeziku, što u N. pjes. čitamo: Vi kažite nemateri mojoj Ž. 756. (*μαίνεται δ' ὑφ' ἡδονῆς μήτης ἀμήτωρ* Soph. El. 1154.); Na nesan se bješe njemu dalo Ž. 130. (*ὕπνος ἄνπνος* Soph. Phil. 847.); sr: kod nezeta kneza Ivaniša; i još njekoje zanimive izraze te vrsti lahko je naći u Vukovu riečniku. I sa pridavnici sklapa se ne redje, nego li bi čovjek mislio: poznati su stalni izrazi, kano; sjetan i neveseo; od nemila do nedraga; puti nedohodi Ž. 151. neljubka je roda Ž. 373.; roblje nerobljeno, lice neljubljeno S. 25. 25. itd. —

2. Važniji su sastavljenici, kojim je prvi dio budi samostavnik budi pridavnik, budi glagol. Polag znamenovanja mogu se oni držeć se Miklošića (Eigen. 24.) ovako podieliti:

a) Sastavljenici uzporedni, t. j. kad su si obadva njegova diela uzporedjena. Sanskritski se zovu pânipâdam, n. pr. *βατραχο-μυο-μαχία*. Bili se ovamo mogli brojiti ovakovi primjeri: k njemu dodje siv-zelen sokole 65. 135.; pod njim konjic žut-beo Ž. 629? premda, čini mi se, to nije nego puko poredanje, dopušteno pjesmi, a bez daljih primjerah.

b) Sastavljenici podredni t. j. kod kojih jedan dio označuje točnije i pobliže drugi, i to:

α) prvi dio imao bi, da se sastavljenik raztvori, vriednost i valjanost pridavnika, kao pobliži oznak drugoga diela: to su označni sastavljenici (determinativa, sauskrit; karmadhâraja). Ovamo bih ja pribrojio: paun-pero: Na ramenu paun-pero Ž. 379.; slavuj-grlo:

A na drugo slavuj-grlo Ž. 379. samurkalpak; od jetrvah biser-ukosice; prkos-djevojka. A navrnuh žuber-vodu Ž. 500.; pak nakrive vučikape Ž. 505.; bojnokopljanik: Sedamdeset bojnokopljanikah 82. 208. (*κρατερὸς αἰχμητὴς Γ* 179.); tankoprelja: Ja sam čuo da si tankoprelja Ž. 243. Ovamo spadaju jošte: samohran: sama osta samorana majka 9. 22.; 16. 161.; samouk: Otud dodje samouče djače 2. 62.; samotvor: dvori samotvori Ž. 113.; samostvoritelj: hvala tebe samostvoritelju S. 44. 140.; samosedmi: samosedmi ostanuo Rade S. 37. 108.; imade takovih sa samo sastavljenikah više, posve poput grčkih sa *αὐτὸς*, n. pr. u Sophokla: *αὐτάδελφος* Ant. 1.; *αὐτόχειρ* Ant. 171.; *αὐτόξυλος* Phil. 35. itd. Napokon pamti: starostavan: U njega su knjige starostavne 34. 27.; (starodrevan) od star i staviti, *langebestehend (?)* —

β) Da se sastavljenik raztvori, bio bi kojim god načinom jedan dio ovisan od drugoga; jedan došao bi u onaj padež, koji bi prema drugomu potrebit bio. To su ovisni sastavljenici ili objektivni, Sanskrit. tatpuruša. Ovamo spadaju: knjigonoša; torbonoša (torbonoši kó i harambaši S. 43. 129.); Ljutu guju ručkonošu Ž. 236.; tancovodja (već sam kokin tancovodja Ž. 694.); mironosan: (mironosna vojvoda Ž. 209.) zlosretan, t. j. koji svagdje zlo sreće ili nalazi, (a da vidiš zlosretne pumice 89. 785.), u svih ovih riečih bio bi prvi dio objektom drugoga. Drugačiji je razmjer ovdje: zlorad, (nek zloradu srdce puca Ž. 427.); opet drugačije: Vinogradu mome rukosadu S. 25. 41.; (Soph.: *δοῦποι χειρόπλακτοι* Ai 631.); Spada li amo: Te uzeše knjige carostavne 20. 64.? Bez sumnje ovamo: Bunar voda glavoboljna Ž. 325.

c) Sastavljenici posjedovni, koji znamenuju da ona rieč, što joj je takav sastavljenik dodan, posjeduje ono, što je sastavljenikom izraženo. Zovu se i attributivni, sanskrit. bahuvrîhi, pa jih obično uvršćuju medju podredne sastavljenike, kao treću vrst; nu Miklošićevi su razlozi očevidni. Ovamo ide najveća strana naših sastavljenih pridavnikah, a svi se mogu raztvoriti u svoje polovice s dodatkom „imajući“ *„habens“* *„ἔχων“*; kako se prave, vidi Mikl. B. N. p. 4.

α) Pridavnik skopljen sa samostavnikom u jedno: kao tebe beloliku Ž. 464; al eto ti bjelogrle vile S. 6. 304; u košulji bosonoga Ž. 272; a za jedno mlado crnooko Ž. 426; jedno mi je dugokosa mlada Ž. 462 (*εὔκομος Γ* 329.) već junaka mlada golobrada 56. 204. golobradast 29. 6. 34; gologlav 91. 53. jednolik 29. 520; S. 44. 5; Oj devojko Karakosa Ž. 519; krivovrat Ž. 779; on poteže svoju krivošiju O. 21. 894; nego vino Kratošiju Ž. 52. 110; milokrvan Ž. 782; plavook Ž. 611: putonog S. 47. 8; Ž. 189; samovoljan 33, 44; 40, 342; suhovrh S. 42. 19. svilorun Ž. 189; 557; šestokril 85. 56; O. 2. 93; šestoper Ž. 162; tankovrh 5. 2; troglav O. 10. 161; vitorog: sve volove vitoroge Ž. 189. (*βοῶν ὀρθοκραιράων Z* 424) zlatokrila riba 12. 36; 70. 9; 76. (*χρυσόπτερος A.* 185.); Sosu zlatokosu Ž. 445. (*χρυσοκόμης*); uhvatiše ribu zlatopernu 15. 118; jelen zlatorog Ž. 191. 431; imala bi zlatoruka sina 13. 12.

β) Samostavnik sa samostavnikom: prvim se pobliže tumači drugi kano da je u genetivu: sovo bućoglava Ž. 717; i dva kosoglava Ž. 700.

3) Ja sam upravo napomenuo, da je naš jezik prebogat u dočetcih; al gle on i znade, kako valja to bogatstvo upotriebiti: Niemcu i Grku je dano te mogu svojim spolnikom svašta posamostavničiti: Unglücklich je pridavnik, der Unglückliche, eto ga samostavnik. Naš jezik neima spolnika, al imade silu dočetakah, pa gle kako mu rabe: prvo on izriče sa ‚nesretan‘ a drugo sa ‚nesretnik‘, isto tako: Unglückliche ‚nesretna‘, die Unglückliche ‚nesretnica‘. Gdje nije te nužde, nebi trebalo ni ovakove pomoći, ali narodne pjesme za to mare i nemare te si uzimaju tu sloboštinu i ondje, gdje bi po strogih pravilih imao uz samostavnik stojati prost pridavnik. Čineć to, biva izraz živahniji, što posve dolikuje slogu pjesničkom; zato se i u tom slaže narav našega jezika sa grčkim. Ovakovi pridavni samostavnici jesu po pravilu dvospolni te se prema spolu glavne rieči uzima sad dočetak mužki sad ženski. Buduć da je ovdje upravo dočetak to glavno, s toga ću i primjere, što jih pobilježenih imadem, po tom razrediti.

1. Dočetak ik (ικъ Mikl. B. N. §. 148.)

Glasnik: i pripali dva topa glasnika O. 18. 105.

Gromovnik: (Mikl. W. 172.) Nju mi pita gromovnik Ilija 1. 12. (*καὶ Διὸς βαρυβρεμέτα* Soph. Ant. 1116.)

Hranjenik: dok pohtiju voli hranjenici O. 17. 21. (*σταιτὸς ἵππος K.* 564.)

Jarnik: (Curtius 522) bielim mliekom i ječmom jarnikom O. 20. 247.

Nahodnik: Simenune jedan nahodniče 14. 40. (Findelkind) Sr. Mikl. Eigennamen s. v.

Nevjernik: nevjerniku muka prevelika O. 29. 324.

Nevoljnik: Daruj mene sužnja nevoljnika S. 22. 136.

Pusnik: (od pust) No se pusnik k zemlji uvijaše 89. 758; Sr. pusnica.

Prokletnik: (Mikl. W. 169) Hajt' otole Božji prokletnici 27. 75.

Raskrsnik: Ondje jesu puti razkrsnici O. 40. 91.

Stranjenik: Već otišće putem stranjenikom Prij. Bos. II. 26. 211.

2. Ovome mužkomu odgovara ženski dočetak *ica* (ица Mikl. B. N. p. 92.) onda, kad se dodaje bivšemu dočetku *an* (en): ынъ, ili participiju trpnom:

Bojnica: te pripali bojnicu lubardu 77. 126 (*θουρὶς ἀσπὶς Α.* 32).

Namjernica: Ja niesam vila namjernica O. 30. 66.

Nebesnica: (Schleicher 38.) I carica nebesnica (*ἐπουράνιος*).

Nevjernica: drugarica nevjernica Ž. 8; O. 2. 116; 25. 238.

Odmetnica: odmetnu se odmetnica Mara Ž. 656.

Osobnica: Sinovicu sebe osobnicu.

Otrovnica: dok je našla guju otrovnicu Ž. 302.

Prehodnica: Njom je klao ovce prehodnice 4. 25; zviezde prehodnice Ž. 416.

Pusnica: a pusnica puška haračlija S. 42. 257; vidi pustnik.

Puštenica: kad iz kola kano puštenica Ž. 574: to je terminus technicus kod Crnogoracah; sr. Život i Običaji Crnog. od Medakovića.

Sejmenica: ja mu vidim kapu sejmenicu O. 48. 190.

Sušnica: sušna magla i sušnica munja S. 30. 104.

Vjerenica: al ga srete vjerenica ljuba 6. 53; 26. 154.

Zloglasnica: kod nje stavi pticu zloglasnicu 17. 45.

Žalostnica: odbjegla je žalostnica caru pod šator Ž. 470.

Ovim se pridružuju: desnica, pa ga uze za desnicu ruku 12. 97; 10. 109; jedinica: ćerca jedinica O. 16. 198; Kostajnica: i daje im koplje kostajnicu O. 30. 23 (?) sravni: pa poteže koplje kostolovku S. 20. 235; mladjenica: ti nepiješ mladjenicu Ž. 52; mljezinica: ja imadem šćercu mljezinicu 80. 9; 9. 2; studenica: da se napi vode studenice 12. 12; — — ovdje bi mužki dočetak bio *ac* (ьцъ). — Na posjedovni pridavnik carev priklopljen je dočetak ovaj u: U trećega parah carevicah O. 2. 49; na pridavnike s dočetkom ынь, мынь (Mikl. B. N. §. 66.) u: voda jutrošnjica Ž. 76. 201. i voda sinotnjica ibid; na dočetak *iv* (ивъ Mikl. B. N. §. 128.) u rieči: ženska glava strašivica 44. 732; na *av:* gora Lepirico voda krvavico O. 36. 140; na dočetak *ak* (къ Mikl. B. N. §. 139.) u: on odtišće od tančice kule O. 24. 25., sravni tanak; naprečica: znadiaše stazu naprečicu O. 49. 405 od priek; na dočetak *ar* (арь Mikl. B. N. §. 40); u riečih: gledale ga s brega beljarice Ž. 574; (Sr. božja v' pomoć beljare devojke 82. 63.) i, kud prolaze žitarice ladje Ž. 351. Nadalje je postalo, od biel: bjelica (te on seje belicu pšenicu) 3. 6; 25. 36; (njemački Waizen nosi valjda od bjelote ime; sr. Bopp V. Gr. 109.); od jalov: jalovica (i debele krave jalovice) O. 17. 22; od obao: oblica (neće Ivan u oblicu kulu) O. 32, 198; od ostar: ostrica sablja; (šta će reći: preko puške kapu oštruljicu O. 48. 170?). Od bajati (Mikl. W. 155.) postade bajalica, k njemu zovu proju bajalicu Ž. 719; a od postajati: postalica, i daj meue sablju postalicu 52. 79; od variti: varica pšenica Ž. 193; od čoban postade: kad dodjoše k vodi čobanici S. 38. 12; isto tako: tice jarebice 10. 47; ptice lastavice O. 20. 443; od rame postade: torba obramica O. 18. 159; od zima: pšenica ozimica Ž. 184; isto tako sravni: pšeničica šestoredica Ž. 620. — Napokon neumijem protumačiti: zmija kraosica 13. 26 i stećica stena O. 21. 128: ovaj izraz bit će nekako u savezu sa stećak, o kom Vuk razlaže u svom riečniku. Ubojica (stoji zvizga koplja ubojice O. 19. 277.) načinjeno je s dočetkom ьца. Sr. Mikl. §. 173.

3) Dočetku ица srodan je ика, kano da se jedan iz drugoga razvio; vidi Mikl. §. 176. p. 93. Evo primjerah: Pa donesi crveniku vino 32. 62; O. 1. 71; to začula zelenika jabuka Ž. 619. U šasiku travu O. 28. 364. Sa prostim dočetkom ка imade ovih primjerah: jer je moja majka domišljanka Ž. 770; i deseta crljenka jabuka Ž. 725; kape kamilavke 53. 65; stare babe da paze kućarke O. 22. 418; i on nosi sablju starokovku S. 6. 263; koplje kostolovku S. 20. 235; oj ti gusko ševeljajko Ž. 690; a nevodi jengije tudjinke O. 26. 15.

4) S dočetkom акъ (Mikl. §. 147): za jabuku divljakinju Ž. 261; uprtnjača torba O. 28. 60; pa površi doru vilenjaka O. 20. 318.

5) S dočetkom *ac* (ьць Mikl. §. 170): Uzjašivši grivca doru svoga O. 10. 140; U te listne klance jadikovce O. 26. 108; O. 32. 187; rodi majka devet posobacah Ž. 204; pomorci trgovci S. 3. 15; Arap prekomorac 69. 97; prekupci trgovci Ž. 380; do van zmije i kamena stanca 27. 101; imam jadna braca ustaoca S. 36. 188; vranac konjic 5. 122; stade vriska konjah ždriebacah O. 10. 457 (Mikl. W. 159. Rad. 29).

6) Dočetak *ić* (ишть Mikl. §. 102.): O junačiću crnoočiću Ž. 143; hajd siguraj plemića dorata O. 26. 35; odniela ptiće lastaviće O. 30. 225; ostali su ptići ždralovići O. 6. 133.

7) Dočetak *ina* (ина Mikl. §. 61.): Napiše se vode blatušine Ž. 99; što li žališ gotovine blaga O. 14. 37; naturio kapu jazvetinu O. 43. 311; da im služe vino lozovinu O. 49. 100; da pijemo rujevinu vino

*

Ž. 724. 107; u planinu suharikovinu O. 1. 33; neka pase travu detelinu O. 10. 78.

8) Dočetak *inja* (ъпья Mikl. §. 73.): izvadio brietkinju ćordu O. 3. 172; A ja junak nametkinje neću Ž. 766; dozovi mi nerodkinju Ž. 696; prisojkinja: Ciči kano guja prisojkinja O. 31. 128 (od prisoje što znači mjesto prema suncu; a to možda da dolazi od samoga korena rieči sunce t. j. od сл ili sol?); — al' ga više vila prigorkinja O. 41. 37; nametkinja kućna razmetkinja Ž. 766; robinja devojka O. 34. 118; što će Vlašće s turkinjom devojkom O. 18. 375; i u gori zagorkinju vilu Ž. 345. 54 (*νύμφαι ὀρεστιάδες Z.* 420.)

9) Dočetak *aš* (am Mikl. §. 189.): pa odskoči od konja čilaša 25. 212; i on nosi krstaša barjaka 45. 29; što svijaju orli mrcinjaši O. 12. 610.

10) Dočetak *uš* ili *uša* (Sravni Mikl. Eigen. p. 20.) dolazi u rieči već gore spomenutoj: voda blatušina, i prevrtuša: Jadne babe mastnu prevrtušu O. 50. 508.

III. Treće je što jošte preostaje, skladnja (syntaxa) sa svimi onimi pravili i opazkami, koje slovničari ovamo uvršćuju, dakle i podobar dio stilistike iliti nauke o slogu. S toga se gledišta nerazmatra više rieč kao pojedinica sama za se, već u svezi s ostalimi jedne te iste izreke, pitajuć se vazda, po kojih je ona pravilih taj oblik navukla (Nauk o padežu, vremenu i načinu), pa kad smo razglobili jednu izreku, podmeće nam se cieli jih red, svezan u jedno raznimi spojkami, što jih zovemo veznici (konjunkcijami) da ga motrimo i sudimo (Nauk o veznicih o spajanju izriekah, o periodi). I narodne pjesme imadu svoju skladnju, isto tako kao što to imade Homer, pa ju razpitati bilo bi ne samo zanimivo već i koristno zato, što se naše pjesme nisu svojim slogom onako odmakle od današnjega govora, da nam nebi u mnogom (al' ne u svačem) imale biti uzorom.

Iz množine opazakah, na koje bi me lahko navela skladnja narodnih pjesamah, vadim samo jednu jedinu točku i to zato, što stoji u savezu sa njekom gore opisanom osobitošću narodnoga našega pjesničtva; mnijem u slovnici zvanu Figuru etymologičnu. Vidjesmo najme kako se narodnoj pjesmi za volju muzike mili takove rieči sklapati, koje jednako zvone pa su većinom i istoga korena: ele to isto biva i u figuri etymologičnoj, samo što sam taj pojam ovdje nješto raztegnuo pribrojiv ovamo i one primjere za koje dobro znadem, da jih grčka gramatika amo nebroji, ali napokon spadaju zazbilja simo.

1. Subjekt i Epithet istoga su korena, pa je zato i dodatak pridavnični suvišan.

O tvojoj liepoj ljepoti
O mojoj mudroj mudrosti Ž. 746;
O liepe ljepotice Ž. 224; (Sravni: ljepote krasne nagledamo Ž. 16).
Pod njom sjedi stari starac Ž. 478.
Kol'ka je noćca noćašnja Ž. 315. kao što dan današnji.

2. Subjekt se sa Predikatom slaže tako, da su obadva istoga korena; nu to je ušlo i u svakdanji jezik te neima ništa neobična. N. pr.:

Namjera je starca namjerila 14. 5;
Dobra kobca sukobila Marka 61. 17; sr. 81. 16.
Od onda me svaka sreća srela Ž. 639;
Tu se srela sreća i nesreća S. 39. 180.
Kude mi te troji kudioci Ž. 373. Kao što se kaže: dan se dani, tako i zora zori Ž. 477. Bubnji tuku a svirala svire O. 27. 221. Sravni takodjer: Prevara, što me prevari Ž. 7.

3. Obično se zove figurom etymologičnom ona konštrukcija, kada glagolj prima za objekt rieč istoga korena, koja je već u samom glagolju sadržana bila. Taj se dodak čini suvišnim onda, kada objekt sám stoji. N. pr.: Dan daniše pa i zanoćiše 89. 380; Sbor sborila gospoda rišćanska 23. 1; U perćinu ljeto ljetovale Ž. 728. O. 49. 40; Zimovati zimu S. 52. 17; Večeru večeraš Ž. 190; U nedelju danak predaniti S. 24. 35; Jesu oni čete četovali S. 36. 15; Vezak vezla liepa Ruža Ž. 109; moli molbu Ž. 752; jad jadujem Ž. 318; jade jadikuje Ž. 370. 668; Brazdu brazdi Ž. 453; Višnjica rod rodila Š. 589. Nu često je objekt upravo potrebit, jer premda istoga korena imade ipak svoje posebno znamenovanje, kano ti: Kob ga kobi Stefanova ljuba 47. 53; A na Stambul on nametnu namet 66. 55; Slavu slavi care Konstantine 19. 1; grad gradila tri brata rodjena 26. 1; Ž. 226; lov loviti za petnaest danah 30. 7; kakav si zajam uzajmila Ž. 755; robe roblje S. 37. 96; selo naseliti S. 35. 182; kite kiti, podvezice plete Ž. 233. — Ako se tome nije čuditi, to se je jošte manje onomu, kada objekt nije sam već s pridavnikom: S njome liepi porod izrodio 25. 302; zlu nauku Miloš naučio 29. 225; Sve on misli na jednu smislio O. 5. 22; Dobar junak dobar san usnio 25. 151; Zao san usnili S. 35. 182; sitan vezak veže Ž. 245; težke pute da putujem težke brode da brodujem Ž. 215; tri je jade nad njim izjadila Ž. 345. itd. — Ovaj objekt može biti kao partitivan genetiv u genetivu: Što je koji roblja narobio 598; zobi nazobio 82. 27; Prodj se bane bacat bacanija

O. 21. 433; Skaču skoka, meću se kamena 14. 35; nepočasi časa S. 42. 7; mladosti se mladovati Ž. 216.

4. Ja brojim nadalje k figuri etymologičnoj sve one slučaje, gdje se poznatim načinom slažu Predikat s Instrumentalom:

Muč' mukom se zamukao 30. 197; 43. 49; pa ga muči mukam svakojakim 18. 19; A brojem ih brojiti neumjem 29. 289; Što se majko mamom pomamila O. 28. 373; O. 37. 189; Ž. 410; Svi svatovi ponikoše nikom O. 26. 261; O. 33. 24; pjenom zapjenio O. 16. 156; tonom tone Ž. 722; mišlju se je Mujo zamislio O. 43. 53; Golemom cienom ucienio O. 13. 321; Dvori su mu žikom požikani Ž. 5; Odskokom skoči jabuka Ž. 68; golubi gukom gukaju Ž. 108; Desnica ti cvetkom cvala Ž. 219; Gora listom listala Ž. 298; I srebrnom trkljom zatrkljao Ž. 389; Za njim majka tekom teče Ž. 208; putom putovaše Ž. 585; Stadoše ga darom darivati Ž. 585; Sve po vazdan plugom pluži Ž. 616. — U mjesto glagolja imademo pridavnik u primjerih, kako su: grlom grljatija; glavom glavatiji. Priravnaj jošte: gospodstvo, da gospodujemo, mudra pamet da pametujemo 81. 38; traži hlada, gdje će hladovati Ž. 436; u takovih primjerih imademo onaj način konštrukcije, koji grčka gramatika Epexegezom naziva, što osobito u Tragediji prečesto dolazi. — Napokon premda više nespada u taj račun, ipak imade njeke unutarnje srodnosti i u ovakovih primjerih: Kad u jutru jutro osvanulo 5. 54; Ona ode veče po večeri 5. 51; Zaspa Marko glavom bez uzglavja O. 2. 115; jer i ovdje smatramo nagibanje ono, što se je već toliko putah u različitom odielu pojavilo bilo, to je ono istozvučje, koje je narodna pjesma prigrlila i obljubila, da joj bude, što je drugim srok ili rima, ili točna mjera po dužini i kratkoći.

U Zagrebu na 25. Srpnja 1861.

V. Jagić.

ŠKOLSKE VĚSTI.

Osnova

na k. gimnaziji zagrebačkoj školske godine 1861

Razred	Věrouka	Latinski jezik	Gèrčki jezik	Hèrvatski jezik	Němački jezik
I.	Prevod regensburžkoga velikoga katekizma. Na tědan po 2 ure.	Oblikoslovlje najvažnije pravilne sklonitbe i sprege, uvěžbano obostranim prevodom zajedno sa učenjem na pamet pojedinih rěčih polag Dünebiera. Svakih osam danah, jedna školna zadaća 8 urah.	—	Pravilno oblikoslovlje, nauk o prostoj izreci. Čitanje spojeno sa tumačenjem slovnice. Učenje na pamet po čitanci Veberovoj; pismene zadaće. 3 ure.	Nauk o formah, věžbanja u prevadjanju němačkih primèrah s osobitim obzirom na samostavnik i glagolj izpustivši nepravilnosti; učenje rěčih na pamet; čitanje i sastavljanje lagljih izrěkah; školne i dom. zadaće. 3 ure.
II.	Obredoslovlje R. Kat. Cèrkve polag Frencela, na tědan po 2 ure.	Nauk o formah nepravilnih; acc. c. inf. dionici i abl. absol. po Veberovoj slovnici, věžbanje u čitanki od Schinagela. Zadaće školne i domaće. 8 urah.	—	Nauk o formah s osobitim obzirom na glagolj, po slovnici Mažuranićevoj; čitanka Veberova. Zadaće školne i domaće. 2 ure.	Nauk se o formah dovèršuje; slovnica Macunova, čitanka Mozartova I. dio. Věžba u pravopisu, čitanju, govorenju; na pamet se uče manji lagli komadi. Zadaće škol. i domaće. 3 ure.
III.	Prevod manje bibličke pověstnice, i to stari zakon, polag Schumachera na tědan po 2. ure.	Nauk o padežih po slovnici Veberovoj; čitala se chrestomathija Hoffmannova. Zadaće školne i domaće. 6 urah.	Oblikoslovlje po Macunovoj slovnici; izuzamši nèkoje manje važne iznimke do glagoljah sa pojačanim korènom sadašnjega vremena U II. polulětju svakih 10 danah jedna zadaća. 5. urah.	Nauk o padežih i predlozih po skladnji Veberovoj; praktično věžbanje iz čitanke Veberove. Zadaće školne i domaće. 2 ure.	Najvažnije iz tvorbe rěčih, stavačne sveze, stavačne sglobe, periodoslovje. Zapamtjivanje frazah i prispodabljanje istih sa spodobnimi hèrvatskimi po Fried. Baueru. Čitanje, tumačenje i učenje na pamet te predavanje izborita štiva po čitan. Mozart. II. dio. Zad. šk. i dom. 3 ure.
IV.	Prevod bibličke pověstnice novoga zakona, polag Schumachera, na tědan po 2 ure.	Nauk o vremenih, načinih, dionicih i stihotvorstvu po slovnici Veberovoj, Caesar de bello gallico V. VI. Ovidija 5 elegijah. Zadaće školne i domaće. 6 urah.	Opetovanje pravilnoga oblikoslovja sa svimi važnijimi iznimkami, glagolji na $\mu\iota$ u I. polug.; u II. polagano čitanje iz Chrestomathije Xenophontove tumačeć mimogredce glavnija pravila iz skladnje. 4 ure.	Druga i još preostala polovica iz hrv. skladnje s dodatkom o stihotvorstvu. Čitanje s historičko - philologičkim tumačenjem iz dotične čitanke. 2 ure.	Obilniji razvitak u III. raz. poprimljenoga štiva sa dodatkom obćenitih temeljah němačke metrike. Čitanka Mozartova IV. dio pismena věžbanja kao i u 3. razredu. 3 ure.

predavanja
prama učivu, knjigam i uram.

Zemljopis i pověstnica	Naravopis i Physika	Mathematika	Propaedeutika filosofička	Broj urah na tědan
Topični zemljopis čitave zemlje i najvažnije iz političkog zemljopisa. Risanje sa pismenimi zadaćami. 3 ure.	I. teč. o sisavcih. II. teč. o korastih životinjah i zareznicih — uz Pokornovu knjigu prevedenu po Accurtu za dolnju gimn. s upotrebljivanjem dotičnih zbirkah i slikah. 2 ure.	I. teč.: 3 ure računstvo, pèrve četiri vèrsti sa slomci običnimi i desetičnimi. II. teč.: 2 ure o cèrtah, kutovih, trokutih i parallelogramih sa njihovimi glavnimi svojstvi. 3 ure.	—	24
Stara pověstnica do 324. p. Is. spojiv s time zemljopis dotičnih zemaljah i věžbanja u risanju zemljovidah. 3 ure.	I. teč. ptice, dvoživci, ribe, uz Pokornoga. II. teč. biljarstvo uz Pokornoga za dolnju gimnaziju upotrebljujući bilja po učenicih i učitelju sabrana i bašču gospodarskog družtva. 2 ure.	I. teč.: 2 ure računanje, 1 uru motrivanje Hillardovih tablicah. II. teč.: 1 uru računanje o razměrih, pravilu trojnom postotičnom računstvu i nauku měrah — 2 ure o tro- i višestranih likovih; produženje sa shodnimi domaćimi i školskimi zadaćami. 3 ure.	—	24
Srědnji věk s obzirom na najvažnije dogadjaje iz pověstnice austrijskih zemaljah — zemljopis planinskog područja francezke i sěvernih odděljenih brežnatih zemaljah Europe. Věžba u zemljopis. risanju. 3 ure.	I. teč. Rudoslovje uz Pacelov prevod Pečirke. II. teč. naravoslovje, obća svojstva tělesah, o izvornih tělesih (Elementa) — lučbenih pravilih, kipljenju i poněšto o toplini polag prevoda Smetanove Physike. 2 ure.	I. Četiri vèrsti sa pismeni. Quadrat i Cubus te njihovi koreni. II. Opetovanje iz I. teč. iz geometrie pako mnogostruko uputjivanje o $2r\pi$ i $r^2\pi$. Po Močniku. 3 ure.	—	26
Pověstnica novoga věka do god. 1815. Zemljopis Austrije. Risanje zemljovidah. Pismeni izpit. 3 ure.	I. Strojoslovje (Mekanika). Ravnotežje kapljinah i plinovah. Nauk o zvuku. II. nauk o světlosti, magnetizmu i munjini. Meteorologia i počela astronomije. Pučkim i odnosno dokučivim načinom po Smetani. 3 ure.	I. Sastavljeni oměri. Mnogovèrstna uporaba sastavljenih oměrah. Lahke jednačbe sa jednom nepoznanicom. II. Steometria. Po Močniku. 3 ure.	—	26

Osnova

na k. gimnaziji zagrebačkoj školske godine 1861

Razred	Věrouka	Latinski jezik	Gèrčki jezik	Hèrvatski jezik	Němački jezik
V.	Pověstnica predkèrštjanskoga i kèrštjanskoga očitovanja, po Dr. Konradu Martinu. Na tědan 2 ure.	Točke u slovnici, što su se slabije poznavale a osobito nauk o padežih, svratjajuć na Veberovu slovnicu. Prevodio se Süpfle, a čitao se Sallustijev Jugurtha; Ovidijeve metamorphoze po Grysaru; pismeno věžbanje 6 urah.	Iz Homerove Iliade pěvanja I. II. III. i IV. Osim toga u I. polětju potežje stvari iz Schenklove Ckrestomathie. Školske i domaće zadaće. 5 urah.	Čitanje iz narodnoga i umětnoga pěsničkoga i prostoga sloga pisalacah novie dobe uz jezično estetično tumačenje po čitanci za gor. gimn. II. sa ovamo spadajućim glaso- i oblikoslovjem. Domaće i škol. pismene zadaće. 2 ure.	Čitanje i tumačenje Mozartove čitanke (IV. dio za nižj. gimn.) Opetovanje metrike, kratak pregled najvažnijih vèrstih pěsničtva. Zadaće školne i domaće. 2 ure.
VI.	Katolička dogmatika, po Dr. Konradu Martinu. Na tědan 2 ure.	Nauk o latinskom vremenu i načinu, svratjajuć na Veberovu slovnicu. Prevodio se Süpfle a čitala Virgilijeva pěvanja u Enejidi I; II. do st. 450 i III. po Hoffmannu Jurgurtha od Salustija; pismeno věžbanje 6 urah.	Iz Homerove Iliade pěvanja XI. XVI. XVII. XVIII. i XXIV, zatim iz Herodotove pověstnice pers. rata knjiga VI. Školske i domaće zadaće. 5 urah.	Izboriti komadi iz XVII. i XVIII. stolětja, naime iz Palmotića, Gjorgjića i njihovih suvremenikah po čitanci za gor. gim. dio I. Domaće i školne pismene zadaće. 2 ure.	Čitanje i tumačenje Mozartove čitanke (II. dio za gornj. gimn.) s gledišta jezičnoga, književnog i estetičkog. Zadaće školne i domaće. 3 ure.
VII.	Katolički moral po dr. Konradu Martinu. Na tědan 2 ure.	Sve glavne i manje poznate točke u slovnici. Prevodio se Süpfle a čitali govori Ciceronovi prolege Manilia, et pro Archia poeta. Virgilijeva pěvanja: u Enejidi: VI. i IX. po Hoffmannu; pismeno věžbanje. 5 urah.	Demosthenova tri govora olyntična u I. polugodištu, u II. polug. Sophoklova Antigona. 4 ure.	Štivo iz Gundulića i inih pěsnikah i prosaičnih pisalacah XVI. XVII. XVIII. stolětja po čitanci za gor. g. dio I. Domaće i školne pismene zadaće. 2 ure.	Čitanje i tumačenje Mozartove čitanke (II. dio za gorn. gimn.) s kratkim pregledom pověstnice němačke knjige od Opitza pa sve do Schillera. Zadaće školne i domaće. 3 ure.
VIII.	Cèrkvena pověstnica po Dr. Fessleru. Na tědan 3 ure.	Čitanje: Taciti annalium lib. I.; Ciceronis de senectute; po izbor ode i satire iz Horacija, i de arte poetica. Sa čitanjem neprekidno spojeno opetovanje gramatike. Věžbanje stilistično. 5 urah.	Pomanji dèržavnički govori Demosthenovi; zatim u II. polětju Platonov Gorgias. Školske i domaće zadaće. 5 urah.	Štivo iz Gundulića i inih pisalacah novie književne dobe uz estetično razlaganje po čitankah za gorn. gimn. dio I. i II. Kratak sustavni pregled važniih proizvodah jezika hèrvat. Domaća i školna pismena věžbanja. 2 ure.	Čitanje i tumačenje Mozartove čitanke (II. dio za gornju gimnaziju) uz analitičku esthetiku. Zadaće školne i domaće. 3 ure.

predavanja
prama učivu, knjigam i uram.

Zemljopis i pověstnica	Naravopis i Physika	Mathematika	Propaedeutika filosofička	Broj urah na těd an
Stara pověstnica do Macedonije. Městni zemljopis Australije, Amerike, Afrike, Azije i stranom Europe. Věžbe u zemljopisnom risanju i pismeni izpiti. 3 ure.	I. Rudoslovje sa Geognosiom uz Fellökera, upotrebljivajući zbirku gimnazijalnu i narodnu. II. Botaniku sa Palaeontologiom i geograph. ležištem biljah, upotrebljivajući bilja sabrana i gospod. vèrt polag Šuleka. 2 ure.	I. Brojevni sustav. četiri vèrsti sa pismeni. Uzmnozi i njihovi korěni. Podpuna nauka o oměrih. II. Planimetria do okruga uključivo. Po Močniku. 3 ure.	—	26
Pověstnica Alexandra Velikoga i njegovih naslědnikah. Pověstnica Rimljanah do konca staroga věka. Srednji věk sve do dobe Karla Velikoga. Stari i novi zemljopis Italie. 3 ure.	I. i II. pol. Zoologiu u savezu sa Palaeontologiom i geografičkim obitalištem dotičnih živinah ne samo živućih, nego i domèrlih polag Giebela u hèrvatskom predavanju. 2 ure.	Algebra. Uzmnažanje, vadjenje korěnah, logaritmi, jednačbe I. stupnja sa jednom i više nepoznanicah. Geom. Stereometria i ravna trigonometria sa domaćimi i školnimi zadaćami. 3 ure.	—	26
I. pol. Srědnji se věk svèršuje. II. pol. Nova pověstnica do konca XVII. stol. Narodo- i dèržavoslovlje Europe do svèršetka Britanije. Věžbe u zemljorisanju i pismeni izpiti. 3 ure.	I. Uvod u naravoslovje. Sveobći simo spadajući pojmovi. Lučba, Statika, Mekanika. II. Aërostatika, Hydrostatika, Dynamika polag Baumgartnera. 3 ure.	Algebra: četvorinaste jednačbe, postupice, combinatie i dvočlanična zasada. Geom. spherička, trigonometria, uporava algebre na geometriu, analitička geom. sa domaćimi i škol. zadaćami. 3 ure.	Čista i uporavljena logika. 2 ure.	27
I. pol. Novi věk do g. 1815. II. pol. Statistika Austrijanske carevine. 3 ure.	Nauk o světlosti, magnetizmu, munjini. Astronomie glavna počela. Načinom znanstveno dokazivajućim po Baumgartneru. 3 ure.	Věžbanje u rěšavanju matematičnih problemah. Opetovanje čitave Mathematike. 1 uru.	Empiričko dušoslovje. 2 ure.	28

Pregled

učiteljah i učevnih urah na tědan.

	Imena	Što je učio?		U kojem razredu?		Koliko urah na tědan?		Opaske	
		I. polug.	II. polug.	I. polug.	II. polug.	I. pol.	II.pol.	I. pol.	II. polug.
1	Veber Adolf, svetjenik nadbiskupije zagreb.	latinski		4.		6	6	obavlja ravnateljske poslove	
2	Babukić Věkoslav	hèrvatski němački	hèrvatski němački	5. 6. 7. 8. 3. 4. 5.	5. 6. 7. 8. 3. 4.	16	14	razredni 5.	razredni 8.
3	Kiseljak Ivan, dr. mudarstva	naravoslovlje računstvo	naravoslovlje računstvo	4. 7. 8. 3. 4. 5.	4. 7. 8. 3. 4. 5.	19	19	razredni 7.	čuvar prirodoslovne shrane.
4	Mažuranić Antun	latinski	—	5. 6. 7.	—	17			II. polugodišta upravljatelj ravnateljskih poslovah u Rěci.
5	Nagel Miroslav, svetjenik nadbis. zagrb.	věrouku	věrouku	1. 2. 3. 4.	1. 2. 3. 4.	8	8		propovědnik za nižu gimnaziju.
6	Matunci Martin, dr. mudroljubja, svetjenik nadbis. zagreb.								od 1. Studenoga 1860. upravljatelj ravnateljskih poslovah u Varaždinu.
7	Bradaška Franjo	gèrčki němački pověstnicu propaedeutiku	gèrčki němački pověstnicu propaedeutiku	3. 2. 3. 5. 7. 8.	3. 2. 3. 5. 7. 8.	19	19	razredni 3.	knjižničar. razredni 3.
8	Tkalec Jakob, dr. medicine	naravopis računstvo němački	naravopis računstvo němački	1. 3. 5. 6. 1. 2. 1.	1. 3. 5. 6. 1. 2. 1.	19	19		čuvar prirodoslovnih sbirakah.
9	Jurković Ivan	latinski gèrčki hèrvatski pověstnicu propaedeutiku	gèrčki propaedeutiku	3. 4. 3. 2. 7.	5. 6. 8. 7.	17	17	razredni 4.	razredni 5.
10	Kořinek Franjo	pověstnicu němački	pověstnicu němački	4. 6. 8. 6. 7. 8.	4. 5. 6. 8. 6. 7. 8.	18	20	razredni 8.	čuvar programah i razredni 6.
11	Štibohar Aleksa, svetjenik nadbiskupije zagrebačke		věrouku	—	5. 6. 7. 8.	—	9		propovědnik za višu gimnaziju.

	Imena	Što je učio?		U kojem razredu?		Koliko urah na tědan?		Opazke	
		I. polug.	II. polug.	I. polug.	II. polug.	I. pol.	II.pol.	I. polug.	II. polug.
12	Mesek Josip, privremeni učitelj	računstvo latinski hèrvatski zemljopis		6. 7. 8. 1. 1. 1.	6. 7. 8. 1. 1. 1.	21	21	razredni 1.	razredni 1.
13	Jagić Vatroslav, privremeni izpitani učitelj	latinski hèrvatski	latinski gèrčki hèrvatski pověstnicu	2. 8. 2. 4.	8. 4. 7. 4. 2.	18	18	razredni 2.	razredni 4.
14	Pavić Stěpan, svetjenik nadbiskupije zagrebačke	věrouku		5. 6. 7. 8.		9		propovědnik na višoj gimnaziji	
15	Gèršković Matej, privremeni učitelj		latinski		5. 6. 7.		17		
16	Miškatović Josip, svetjenik djakovač. biskupije		latinski hèrvatski		2. 3. 2. 3.		19		razredni 2.

Predmeti, koje samo něki učenici uče.

Českí jezik predavao je dvě ure na tědan prof. Fr. Kořinek.
Krasopis je dvě ure na tědan učio učitelj tèrgovačke škole, Josip Devidé.
Risanje je dvě ure na tědan učio učitelj realke, Dragutin Stark.
Gimnastiku je učio Miroslav Singer.

Važnije više naredbe, što su tečajem školske godine $18^{60}|_{61}$ na ovu gimnaziju stigle.

1. Naredba c. k. naměstničtva 25. kolovoza 1860. br. 11965, da se programi ove gimnazije imaju slati u Tèrst, Goricu i Capodistriju.

2. Naredba c. k. naměstničtva 26. kolovoza 1860. br. 12547, kojom se odobrava osnova predavanja za g. 1861.

3. Naredba c. k. naměstničtvenoga predsědničtva 6. rujna 1860. br. 2083, da se uprav polovica predmetah predaje hèrvatski, a polovica němački.

4. Naredba predsědničtva c. k. naměstničtva 25. rujna 1860. br. 2300, kojom se strogo zabranjuje noćno klatarenje učenikah.

5. Naredba c. k. naměstničtva 14. listopada 1860. br. 15178, kojom se preporučuje drugo izdanje Odyssee od Franje Paully-a.

6. Naredba c. k. naměstničtva 21. listopada 1860. br. 15827, kojom se preporučuje siloslovlje dra. Augusta Kunceka.

7. Naredba c. k. naměstničtva 25. listopada 1860. br. 16016, kojom se „biblička pověsnica“ u gimnaziju uvadja.

8. Naredba c. k. naměstničtva 14. prosinca 1860. br. 17698, kojom se dopuštja, da se něke knjige gimnazijske na hèrvatski jezik prevedu.

9. Naredba predsědničtva c. k. naměstničtva 17. sěčnja 1860. br. 113, da se jave svi gimnazijski učitelji, koji neznadu predavati hèrvatski.

10. Naredba c. k. naměstničtva 24. sěčnja 1861. br. 478, da se hèrvatskomu jeziku u svakom razredu poděle tri ure na tědan.

11. Naredba c. k. naměstničtva 28. veljače 1861. br. 2256, da se svi školski predmeti imaju upravljati na k. hèrvatsko-slavonski dvorski dikasterij.

12. Naredba c. k. naměstničtva 28. veljače 1861. br. 2347, da se svi dosadanji pečati i gèrbovi imaju zaměniti narodnimi, i primiti naslov: kraljevski město: cesaro-kraljevski.

13. Naredba k. naměstničkoga věća 25. travnja 1861. br. 725, da će učitelj akademički Matija Mesić rukovoditi lětošnje izpite zrělosti na ovoj k. gimnaziji.

14. Naredba k. naměstničkoga věća 4. svibnja 1861. br. 420, da učevni jezik na ovozemnih gimnazijah ima biti izključizo hèrvatski, i da se imaju ukloniti svi učitelji, koji nepružaju nade, da će moći početkom buduće školske godine predavati hèrvatski.

Učevne sbirke.

Različite učevne sbirke umnožene su i lětos koje kupujom, koje pokloni.

Od primarine su se kupile ove knjige: Němačko-hèrvatski rěčnik, od Bogoslava Šuleka, 9. svezak. Griechisches Elementarbuch für die III. und IV. Classe, von Schenkel. Gèrčka slovnica, od Ivana Macuna. Slovnica jezika hèrvatskoga ili sèrbskoga, od Vinka Pacela. Neděljko, od Ognjoslava Utěšenovića. Kralj Dečanski, od Jovana Subotića. Car Murat II., od Matije Špora. Pettermann's Mittheilungen für Geographie. Pověstnica, stari i novi věk, za niže gimnazije. Spomenici sèrbski. Das historisch-diplomatische Verhältniss des Königreiches Kroatien zur S. Stephans-Krone, von Eugen Kvaternik. Pověstnica sèrbskoga naroda, od Dane Medakovića. Verhandlungen der zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien. Poggendorf's Annalen der Physik. Recimo koju, od Franje Kurelca. Jahrbücher für Philologie und Paedagogik, von Jahn. Zeitschrift für österreichische Gymnasien. Politička razmatranja, od Eugena Kvaternika. Hèrvatsko-slavonski ustav, od Bogoslava Šuleka. Brockhaus Conversation-Lexikon s dodatkom. Reliefkarte der Lomnitzer-Spitze. Istorija sèrbskog ustava. Praviteljstvujušći sovět sèrbski. Život i običaji Cèrnogoracah. Pěsme Branka Radičevića. Gorski věnac. Jura Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae. Pismo Slovjensko, od Račkoga.

Pokloni, na kojih se ravnateljstvo ovo što iskrenije zahvaljuje, dobile su se ove stvari:

1. Grammatica Hungarica 1815. Thesaurus quinque linguarum 1645. Ortografia moderna italiana 1761. Carmina Dominici Ludovici 1799. Die Druckschriften der kais. Akademie der Wissenschaften. In veterem Croatarum patriam, a Petro Katančić 1790. Imago antiquae Hungariae, a Samuele Timon 1762. Historiarum Cathedralis Ecclesiae Zagrabiensis Tomus I., a Balth. Ad. Kèrčelić. Physik von S. Šubić. Das Jahrbuch der geologischen Reichanstalt. Danica zagrebačka za gg. 1834, 1838, 1843, 1844. Gesetz-Entwurf über Coordinirung der Freistaedte in Ungarn 1847. Ueber Verfall der lateinischen Sprache 1836. Čověk na zemlji. Koledar zagrebački 1850. Botanische Rundreise in Siebenbürgen dr. Ferdinand Schur 1859. Mittheilungen zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale, von Carl Weiss, 1860. Životopisne cèrte grofa Nikole Šubića.

Zadaće pismene iz jezika hèrvatskoga.

U VIII. razredu.

1. Pojam o estetici.
2. Pojavi, koji sprovadjâhu početak novoga věka u pověstnici.
3. Poljodělac nesadi dèrvlja sebi, veće drugim na korist.
4. Ljubav prama domovini i u obće prama světu je dvostruka: patna ili tèrpna (pathologička) i ćudoredna (dělotvorna, praktična iliti moralna). — Poslědnja tréba da bude gospodujućom, te da se po njoj kano po konopcu i pravilu vladamo u svemkolikom svojem mišljenju i dělovanju.
5. Kakovo biaše stanje stvarih u Europi za vladanja Henrika IV., kralja franceskoga?
6. Tko je dobar čověk?
7. Mir Kučuk-kainardžinski. Kakvimi osnovami zabavljaše se slavohlepna Katarina II., ruska carica, poslě pèrvoga i drugoga rata turskoga?
8. Uzroci saveza i rata šmalkaldskoga.
9. Najstarii dubrovački i dalmatinski pěsnici pisâhu naréčjem čakavskim ili primorskim. Opat Mavro Vetranić, početkom XVI. věka, poče pèrvi, na koliko nam je dosada poznano, uvoditi hercegovačko iliti štokavsko naréčje, pa za njime ostali pěsnici. (Zadaća izpitna).
10. Kada i po čem su stekli Mletci najvišji stupanj svoje moći? Koji biahu uzroci njihove propasti? — (Zadaća pokusna za izpit zrělosti).
11. Najstarii spomenici književnosti hèrvatske spadaju u drugu polovicu XII., zatim u XIII. i XIV. věk; a najstarii spomenici umětnoga pěsničtva spadaju u drugu polovicu XV. věka. (Zadaća za izpit zrělosti.)

U VII. razredu.

1. Musagetes i děvičje kolo (Apollo i muze).
2. Razsutje hunskoga carstva.
3. Prie razpadnutja zapadnoga rimskoga carstva dolaze Slavjani u pověstnici pod imenom Henetah, Venetah, Venedah, Vehdah, Antah.
4. O jeziku pučkom.
5. Kada i kojim povodom udariše Mongoli ili Tartari u Evropu? Gdě biâhu najznamenitie bitke s njimi izbijene i kojim uspěhom?
6. Bez věžbanja neima věštine.
7. Karlo IV. utemeljitelj pèrvoga sveučilišta u zlatnome Pragu za Němce i Slavjane. (Zadaća izpitna).

U VI. razredu.

1. Kakvo biaše stanje dèržavno u Palestini poslě smèrti Aleksandra velikoga i u vrěme narodjenja Isusova?
2. Najstarii ustav rimski do Servija Tullija.
3. Proizlazak imena Italije i podrětla njezinih prastanovnikah.
4. Uzroci ubojstva Caesarova i poslědice toga.
5. Car Dukljan. (Narod. pripověst).
6. Konstantin veliki i njegove spasonosne uredbe za kèrstjanstvo i carstvo rimsko.
7. U kojem se smislu imade uzeti ona glasovita izreka Šillerova: „Pověstnica světa je sudinja světa?“ (Die Weltgeschichte ist das Weltgericht).
8. Istinitost izrekah najslavnijih jezikoslovacah našega vrěmena: Jakoba Grimma: „Unsere Sprache ist auch unsere Geschichte.“ (Naš jezik jest i naša pověstnica) i Franje Boppa: „Wo alle Geschichte schweigt, spricht die Sprache.“ (Gdě sva pověstnica múkom můči, govori jezik).
9. Kako je za Octaviana Augusta bio ustrojen senat i kako narodna skupština? — (Zadaća izpitna).

U V. razredu.

1. Zemljopis Palestine, položaj, prostor i prastanovnici.
2. Běnjenje Vezuva. (Prevod iz němačke čitanke).
3. Položaj Fenicije i zasluge Feničanah za obću izobraženost čověčanstva.
4. Hod čověčji. (Prevod iz němačke čitanke).
5. Kaludjer i četiri grěšnika. (Sèrbska narodna pripověst).
6. Različita imena stare Gèrčke.
7. Razmatranja o stilu u obće, a o listovnome napose.
8. Bogoštovje Gèrkah; odakle je došlo? — što su dèržali Gèrci o Zevsu i njegovu prebivalištu napose?
9. Medved i ciganin. (Basna).
10. Različite vèrsti vladah u staroj Grecii. (Zadaća izpitna).

Zadaće iz němačkoga jezika.

U V. razredu.

1. Vorzüge Asiens über andere Welttheile.
2. Tod des Kraljević Marko.
3. Muster eines türkischen Richterspruches (freie Uebersetzung aus dem Kroatischen).
4. Lass keinen Theil des Lebens unbenützt.
5. Sage vom Kadmus.
6. Der Stock (Abhandlung).
7. Inhalt des Nibelungenliedes.
8. Die Geschichte vom goldenen Fischlein (nach Puškin).
9. Der Graf von Habsburg (nach Schiller).
10. An einer Fabel ist das Wesen derselben nachzuweisen.

U VI. razredu.

1. Inhalt und Idee des Liedes von der Glocke.
2. Alexander und Pyrrhus (historische Parallele).
3. Inhaltsangabe und Idee des Gedichtes „Der Graf von Habsburg."
4. Inhalt und Idee der Ballade v. Schiller „die Kraniche des Ibykus."
5. Tilly und Wallenstein (historische Parallele).
6. Ursachen des Krieges der Nordamerikaner gegen die englische Regierung.
7. Man soll das gute ohne Rücksicht auf Belohnung thun.
8. Alles Grosse, was auf der Erde je geschehen,
   Im Busen derer ist es nicht entsprossen,
   Die antheillos sich schaukeln auf den Wogen
   Der üppgen Lust, von hohlem Schaum umflossen. (Abhandlung).
9. Caesars Charakteristik.
10. Inhalt des Manifestes S. Majestät des Kaisers v. Oesterreich von Gentz.
11. Iphigenie erzählt die Unthaten ihres Geschlechtes um den Thoas von dem Gedanken abzuwenden sich mit ihr zu vermählen.
12. Die Nothwendigkeit und Bedeutung einer südslavischen Universität in Agram.
13. Der Eisenbahnbau in Agram.

U VII. razredu.

1. Was sind Blumen dem Menschen? (Abhandlung).
2. Welchen Einfluss nahm die Regierung Ludwigs XIV. auf Deutschland und Oesterreich?

3. Inhalt und Idee des Gedichtes „Johann der Seifensieder“ von Hagedorn.
4. Vergleichende Betrachtung der Völkerwanderung und der Kreuzzüge.
5. Welche Erscheinungen in der Geschichte Italiens lassen sich aus der geographischen Lage desselben erklären?
6. Inhaltsangabe des Lesestückes aus Oberon von Wieland. Warum heisst das Gedicht ein romantisches?
7. Vergleichende Betrachtung zwischen dem Osten und Westen Europas?
8. Die Lebenstage des Menschen sind wie das Gespräch. (Abhandlung).
9. Welche Begebenheiten führten die neuere Zeit herbei?
10. Parallele zwischen Göthe und Schiller.
11. Ursachen der punischen Kriege.
12. Vortheilhafte und nachtheilige Folgen der Bodenbeschaffenheit der pyrenäischen Halbinsel auf die Geschichte der dortigen Bevölkerung.

U VIII. razredu.

1. Unter welchen Verhältnissen fand der zweimalige Wechsel der römischen Staatsformen statt?
2. Welchen Umständen hat man es zuzuschreiben, dass die Türkei am Ende des 17. Jahrhundertes der ihr von Oesterreich drohender Gefahr entgangen ist?
3. Charakteristik Hagens während des Kampfes der Burgunder mit den Hunnen.
4. Vergleichende Betrachtung über die Entstehung der Ilias und des Nibelungenliedes.
5. Die Freuden des Winters.
6. Der französischen Revolution auf dem staatlichen Gebiethe gieng eine geistige Umwälzung vorher.
7. Es soll das Wesen der Allegorie an dem Gedichte Goethes „der Strom“ nachgewiesen werden.
8. Mirabeau und Danton (historische Parallele).
9. Installation des Banus.
10. Es liegt im Interesse Europas, dass die slavischen Völker in der Türkei befreit werden.
11. Eine ästhetisch gehaltene Beschreibung der Umgebung Agrams.
12. Kurze Schilderung der deutschen und slavischen Völkerwanderung, das Wesen und der Unterschied beider, so wie die Folgen davon für die weitere Entwicklung der Germanen und Slaven. (Maturitätsaufgabe).

Lětopis gimnazije.

Školska se je godina započela 1. Listopada običnim načinom, to jest sazvanjem duha svetoga i velikom misom; zakoni su se školski pročitali i protumačili 5. Listopada.

U učiteljskom se je sboru ovo proměnilo: Učitelj jezikoslovne struke, Adolfo Weber, postao je upravljateljem ravnateljskih poslovah u Zagrebu. Učitelj věrouke na višoj gimnaziji, Antun Brodnik, odreče se učiteljstva. Učitelja prirodoslovne struke, dr. Martina Matunca, poslali su 31. Listopada za upravljatelja ravnateljskih poslovah na gimnaziju u Varaždin. Dne 16. Listopada počeo je na ovoj gimnaziji službovati izpitanik bečki za jezikoslovnu struku, Vatroslav Jagić, kano naměstni učitelj. Koncem Listopada preměstili su učitelja jezikoslovne struke, Janka Jurkovića, iz Oseka u Zagreb. Dne 15. Veljače preměstili su učitelja jezikoslovne struke dr. Gèrgura Tušara iz zagrebačke na goričku gimnaziju. Dne 4. Ožujka počeo je na ovaj gimnaziji kano naměstni učitelj službovati, Josip Miškatović, preměštjen bivši iz Oseka u Zagreb. Dne 21. Ožujka imenovan je za učitelja věrouke na višoj gimnaziji Aleksa Štibohar, svetjenik nadbiskupije zagrebačke i učitelj na filosofičkom liceju iste nadbiskupije. Koncem Ožujka poslali su učitelja jezikoslovne struke, Antuna Mažuranića za upravljatelja ravnateljskih poslovah na rěčku gimnaziju, a město njega su u isto vrěme odanle ovamo preměstili naměstnoga učitelja, Mateja Gèrškovića. —

Dne 4. Listopada proslavi se godovni dan Nj. Veličanstva kralja našega, svetčanom službom božjom u gimnazijskoj cèrkvi, poslě koje podje sav učiteljski sbor u pèrvostolnu cèrkvu na veliku službu božju.

Dne 24. Studenoga proslavi se godovno Nj. Veličanstva, kraljice naše, svetčanom službom božjom u gimnazijskoj cèrkvi; toga dana nije bilo predavanjah. —

Dne 13. Prosinca proslavi se u stolnoj crkvi stogodišnjica narodnoga pèsnika, Andrije Kačića, kojoj prisustvova sva gimnazijska mladež pod narodnimi zastavami.

Pèrvo polètje zavèrši se 9. veljače dèljenjem svědočbah; drugo polètje poče se 15. veljače. Česte proměne učiteljah otegotiše znatno uredna predavanja; učiteljah bijaše malo bolestnih pak i to na kratko vrěme; a i mladež bijaše ponajviše zdrava. Dopust se dade samo jednomu učitelju na osam danah.

Dne 17. Svibnja zapade ta osobita sreća ovu kraljevsku gimnaziju, što ju je visokim posětom udostojio preuzvišeni g. biskup djakovački, Josip Juraj Strossmayer, koji je u svih razredih poznatom svojom blagoréčnosti poticao mladež na čudorednost i neumorno nastojanje okolo naukah.

Povèrh toga udostoji svojimi posěti ovu gimnaziju i prečastni g. kanonik, Gjuro Muzler, nadbiskupski pověrenik, polazeć predavanja ne samo iz nauka věre, nego i iz drugih predmetah, i rukovodeć izpite iz věrouke. —

Město nadzornika gimnazijskoga, g. Dr. Antuna Jarca, koji měseca Travnja bude preměštjen iz trojedne kraljevine, rukovodi lětošnje izpite zrělosti, glasom visoka odpisa k. naměstničkoga věća 25. Travnja 1861. br. 725, velečastni g. Matija Mesić, profesor akademički, koji je prigodom izpitah često polazio ovu kraljevsku gimnaziju.

Dne 15. Travnja obavio se je svetčani naměštjaj preuzvišenoga g. barona, Josipa Šokčevića, kano ustavnoga bana trojedne kraljevine i ovoga dana nije bilo predavanjah.

Služba božja.

Mladež je gimnazijska bila svakoga dana pri sv. misi, osim několiko danah stroge zime. Po nedèljah i drugih svetcih dèržala se je propověd posebe dolnjoj, a posebe gornjoj gimnaziji; misa pako bila je zajednička; po istih danih dèržala se je i večernica.

Dva su se blagdana osobito proslavila: sv. Katarine i sv. Alojzije.

Svetu izpověd i pričest obavila je mladež pet putah: 26. Listopada, 21. Prosinca, 25. Ožujka, 18. Svibnja i 27. Sèrpnja. Povèrh toga obavila je mladež pod nadzorom učiteljah i drugih cèrkvenih obredah, kano obhode itd.

Uspěh izpitah zrělosti na koncu god. 1860.

Na koncu prošle godine podvèrže se izpitu zrělosti 17 učenikah, od ovih su četvorica stekli svědočbu zrělosti s odlikom, a ostali su samo zrělimi proglašeni. —

Od ovih polazi 9 prava, 6 bogoslovje, 1 lěčničtvo a 1 mudroslovlje.

Polugodišnji izpiti.

Pismeni su se izpiti obavili do 5. Sèrpnja; 6. su se započeli usmeni izpiti, koji su trajali do 20. Pismeni se izpiti zrělosti obaviše od 8. — 13. Sèrpnja, a ustmeni od 29. — 31.

Družtvo za podupiranje siromašnih učenikah.

Družtvo ovo, koje od 24. Travnja 1854. postoji, broji mnogo članovah; ima glavnicu od 2767 for. a. v., osim godišnjih prinesakah od članovah. Knjigami i zemljovidi podupèrlo se je ove godine 99 potrebnih učenikah; pet učenikah dobilo je obuće i oděće; a više njih lěkovah, koje jim je badava prepisao čověkoljubni učitelj gimnazijski, Dr. Jakob Tkalec.

Na ovih čověkoljubnih darovih zahvaljuje se što življe predsědničtvo družtva u ime potrebne mladeži svim podupirateljem, osobito pako uzoritomu g. kardinalu, Jurju Hauliku, koji je blagoizvolio i ove godine pokloniti družtvu znatnu svotu od 200 for. a. v., kano i preuzvišenomu g. biskupu djakovačkomu, Josipu Jurju Strossmayeru, koji je velikodušno poklonio družtvu veliku svotu od 1050 for. a. v.

Broj učenikah.

U razredu	Bilo jih je koncem prošle godine	Prešlo jih je u viši razred	Ostavilo jih je isti razred	Ponovilo jih je isti razred	Pristupilo jih je iz nižega razreda	Primljeno jih je u isti razred	Ima jih sada	Prama 1860	
								+	—
I.	59	51	8	5	—	65	62	—	—
II.	61	46	4	4	51	10	61	—	—
III.	39	30	4	4	46	4	50	11	—
IV.	39	31	1	2	30	3	34	—	—
V.	40	35	1	2	31	18	51	—	—
VI.	42	19	—	—	35	—	35	—	—
VII.	15	15	1	—	19	—	18	4	—
VIII.	14	14	1	—	15	—	14	—	—
Ukupno	309	241	20	17	227	100	325	15	—

Od onih, što su koncem prošle godine ostali, bilo je:

U razredu	Po věri					Po redu				neizpitanih	stipendistah	školarine oproštjenih	pitomcah sirotišta	pitomcah gèrčko-katoličkoga sèmeništa
	rimo-katolikah	gèrčko-katolikah	pravoslavnih	izraelitjanah		pèrvi red s odlikom	pèrvi red	drugi red	tretji red					
I.	58	3	1	—		11	40	10	—	1	7*	26	3	2
II.	48	4	7	2		3	46	12	—	—	1	30	11	3
III.	49	1	—	—		7	32	9	3	—	7	31	6	1
IV.	31	2	1	—		8	20	4	1	1	3	27	7	2
V.	44	3	—	—		9	43	5	—	—	3	38	7	2
VI.	31	1	2	—		8	24	1	—	1	6	26	14	1
VII.	15	1	—	2		3	15	—	—	—	6	6	—	—
VIII.	15	—	—	—		2	12	—	—	—	3	7	—	1
Ukupno	291	15	11	4		51	234	41	4	3	36	191	48	12

*) Od ovih osam uživa posebnu podporu od 1401 forinte a. v., ostali su pitomci kralj. odhranilišta.

*

Dobrovoljni darovi podělјeni medju mladež.

Uzoriti gosp. kardinal, Juraj Haulik, po običaju 40 for. za knjige medju mladež; preuzv. g. biskup bistrički Stěpan Moyses 9 iztisakah narodnih bugarskih pěsamah izdanih braćom Miladinovci; g. podžupan rěčki Ivan Vončina 8 iztisakah Budinića izdana Fr. Kurelcem. Na svih se ovih darovih kr. ravnateljstvo u ime mladeži što uljudnije zahvaljuje.

Razredba učenikah.

VIII. razred.

1. *Kovačević Eugen*
2. *Bunić Antun*
3. Šajatović Julio
4. Cettolo Mihail
5. Struppi Vladimir
6. Bauer Ivan
7. Halper Julio
8. Jakopina Ivan
9. Pavić Arminij
10. Marković Ljudevit
11. Šušković Milan
12. Goricaj Julio
13. Helvig Ivan
14. Walter Richardo.

VII. razred.

1. *Marković Franjo*
2. *Nemičić Milan*
3. *Šrabec Armin*
4. Breslauer Vilim
5. Bresztyensky Skender
6. Steiner Maximilijan
7. Mažuranić Vladimir
8. Föderl Julio
9. Turelly Josip
10. Brany Petar
11. Veber Armin
12. Cèrlenjak Vilim
13. Šmidt Miroslav
14. Gregorčić Hinko
15. Poturičić Jovan
16. Pavić Dragutin
17. Femen Tito
18. Cèrnković Nikola.

VI. razred.

1. *Spevec Krunoslav*
2. *Schwindermann Blaž*
3. *Stadler Josip*
4. *Heinz Dragutin*
5. *Kristić Ivan*
6. *Rubetić Florian*
7. *Žerjavić Gjuro*
8. *Cifrek Stěpan*
9. Pliverić Ivan
10. Šimončić Gjuro
11. Birać Pavao
12. Radić Ivan
13. Theodorović Franjo
14. Thanhoffer Ladislav
15. Zec Mihail.
16. Halladi Armin
17. Divković Mirko
18. Domitrović Franjo
19. Kellečić Mihail
20. Košiček Ubald
21. Vuković Blagorod
22. Friš Andrija
23. Šuljok Šandor
24. Tumpić Franjo
25. Terihaj Stěpan
26. Škulj Josip
27. Thaller Ljudevit
28. Starčić Franjo
29. Cuculić Vladislav
30. Kos Josip
31. Kontak Gjuro
32. Taitl Žiga
33. Lipuš Dragutin

V. razred.

1. *Gaj Velimir*
2. *Posiljović Mihajlo*
3. *Hadvik Mirko*
4. *Kuder Ivan*
5. *Rohak Mirko*
6. *Bursić Stěpan*
7. *Ulses Eduardo*
8. *Petek Josip*
9. *Cèrkvenec Miroslav*
10. Rubido Radoslav
11. Ilić Kato
12. Lisac Ivan
13. Kojkić Franjo
14. Takač Petar
15. Homotarić Nikola
16. Bučer Otmar.
17. Sladović Juraj
18. Franić Josip
19. Šimontsits Gejza
20. Hasek Cezar
21. Makar Ivan
22. Planer Stěpan
23. Chlup Adalberto
24. Sakač Dionizio
25. Gall Josip
26. Bogati Josip
27. Rukavina Ivan
28. Ferkić Žiga
29. Bielak Adalberto
30. Vuščić Aleksander
31. Sočnić Ivan
32. Slama Juraj
33. Gospočić Stanislav
34. Gjurkan Aleksander
35. Körbler Konrad
36. Vladić Petar
37. Papić Franjo
38. Setinski Maksim
39. Repar Nikola
40. Martinković Radoslav.
41. Pavlović Věkoslav
42. Bakarčić Antun
43. Vagner Josip

44. Filip Konrad
45. Miladin Stěpan
46. Veber Ljudevit
47. Perklet Franjo.

IV. razred.

1. *Stepinac Matija*
2. *Starčević David*
3. *Peroković Martin*
4. *Celinić Franjo*
5. *Mihinić Martin*
6. *Keserić Nikola*
7. *Mataušek Vilim*
8. *Malić Nikola*
9. Barać Franjo
10. Kovačević Nikola
11. Kranjčić Stěpan
12. Hanak Osvald
13. Lerman Josip
14. Klaić Věkoslav
15. Lukančić Stěpan
16. Rušnov Adolfo
17. Domitrek Dragutin
18. Štefanec Matija
19. Novotný Věkoslav
20. Prati Vladimir
21. Košiček Kornelij
22. Ružička Julij
23. Tominec Gjuro
24. Miljan Josip
25. Mačečević Miroslav
26. Benko Franjo
27. Ivkanec Tomislav
28. Uzorinac Vladimir
29. Gjurgjević Gavro
30. Kramarić Miroslav
31. Stipčić Valentin
32. Kèrpan Mijo
33. Šušić Franjo

III. razred.

1. *Jakovina Ivan*
2. *Tkalčić Mihail*
3. *Štetner Mirko*
4. *Vèrbanić Franjo*
5. *Košiček Augusto*
6. *Herceg Julio*
7. *Kendjelić Martin*
8. Amruš Milan
9. Hainc Franjo
10. Milić Mijo
11. Molnar Antun
12. Cèrnadak Stěpan
13. Folnegović Franjo
14. Forko Josip
15. Muhić Vladimir
16. Mrazović Ladislav
17. Prelog Mijo
18. Kuzmiak Antun
19. Kundek Ivan
20. Došen Josip
21. Vencl Vatroslav
22. Škvorc Ivan
23. Madjar Gjuro
24. Zahar Ivan
25. Šrabec Oton
26. Šegerc Gjuro
27. Štivić Antun
28. Tolvajčić Pavao
29. Anthofer Julio
30. Petric Petar
31. Šaj Dragutin
32. Tistašy Josip
33. Gogolja Ivan
34. Vidović Josip
35. Šimunić Blaž
36. Ožegović Zvonimir
37. Bletšneider Milan
38. Sieber Stěpan
39. Labaš Alberto
40. Borković Vatroslav
41. Mikulaš Petar
42. Zagozda Stěpan
43. Francetić Mijo
44. Glogač Franjo
45. Modić Stěpan
46. Gazec Mirko
47. Šauf Šandor
48. Peklić Metel
49. Gospočić Ivan
50. Šipušić Josip.

II. razred.

1. *Binter Antun*
2. *Novaković Tomo*
3. *Čakanić Ivan*
4. Kavić Lavoslav
5. Burcar Tomo
6. Boić Jovan
7. Petrović Franjo
8. Kukuljević Milutin
9. Zoričić Milovan
10. Novak Antun
11. Hadvig Juraj
12. Hercel Antun
13. Medić Ivan
14. Magovac Tadija
15. Eichner Adolfo
16. Gaj Svetoslav
17. Sorko Slavoljub
18. Petrović Šimun
19. Hedel Slavoljub
20. Ferkić Mirko
21. Valenteković Stěpan
22. Ostoić Vladimir
23. Lalić Cvětko
24. Körbler Ferdo
25. Solarić Plato
26. Košier Božidar
27. Kuzmić Gavro
28. Dereta Nikola
29. Vrabčević Stěpan
30. Krajačić Mato
31. Fabijanec Ivan
32. Miloević Ivan
33. Kunek Mijo
34. Jordanić Ivan
35. Jakovina Mijo
36. Jakopović Bogdan
37. Gogolja Dragutin
38. Ban Josip
39. Hanžek Juraj
40. Čavrak Aleksandro
41. Engler Herman
42. Mušicki Lukijan
43. Kapetanović Jovan
44. Uzorinac Milan
45. Petriček Vilko
46. Vukotić Ivan
47. Sladović Juraj
48. Šparhakel Jukund
49. Tunković Ivan
50. Šurbi August
51. Stunković Mato
52. Tkalčić Zvonimir
53. Majer Věkoslav
54. Bubanović Petar

55. Kohn Jakov
56. Jović Stěpan
57. Alt Ljudevit
58. Cvetišić Ivan
59. Ostoić Milan
60. Kavić Ljudevit
61. Ivanuš Franjo.

I. razred.

1. *Celinšćak Josip*
2. *Gradinec Petar*
3. *Peerz Ferdo*
4. *Šloser Milan*
5. *Špišić Mirko*
6. *Veinkopf Stěpan*
7. *Kovačić Martin*
8. *Radić Marko*
9. *Benko Tomo*
10. *Garapić Petar*
11. *Banić Ivan*
12. Kosovac Stěpan
13. Vuksanović Nikola
14. Vala Franjo
15. Jambrečak Dragutin
16. Kernz Ivan
17. Jordanić Nikola
18. Pavčec Martin
19. Egersdorfer Škender
20. Kiš Věkoslav
21. Ružička Ivan
22. Vuković Ivan
23. Latković Tomo
24. Maršić Mijo
25. Hefele Ferdo
26. Španović Tomo
27. Basariček Stěpan
28. Popović Mijo
29. Kolenz Šandor
30. Švagel Gjuro
31. Domnjanić Milivoj
32. Piškorec Gjuro
33. Kundek Andrija
34. Kišan Makso
35. Janson Stěpan
36. Tomašić Dragutin
37. Reizner Ljudevit
38. Varjačić Stěpan
39. Bišćan Josip
40. Majcen Dragutin
41. Župančić Franjo
42. Gavlikovski Stěpan
43. Jaciov Emil
44. Methudi Makso
45. Špeciari Franjo
46. Vihnal Antun
47. Mihok Ferdo
48. Zagozda Ivan
49. Folnegović Dragutin
50. Štauduar Ladislav
51. Tèrček Věkoslav
52. Mah Ivan
53. Jež Stěpan
54. Vojaček Ivan
55. Ožegović Josip
56. Petrović Josip
57. Dèrkos Antun
58. Ferić Kamilo
59. Banvitz Pavao
60. Bolfan Ivan
61. Sorg Josip.

Buduća školska godina počima 1. Listopadom 1861.

U Zagrebu koncem Sèrpnja 1861.

Kralj. ravnateljstvo.

Adolfo Veber.

Izpravci.

Na str.	stupca	redak		město:	čitaj.
„ 4	1	3	odozgo	te	to
„ 4	2	15	odozgo	Versammlungen	Versammlung
„ 5	2	13	odozgo	malane	malene
„ 5	2	14	„	pripovjedku	pripoviedku
„ 5	2	22	odozdo	ženidci	ženitbi
„ 5	2	18	odozdo	djovojke	djevojke
„ 6	1	8	odozgo	naivnoštju	naivnošću
„ 7	2	5	odozdo	za *dušicom* dodaj	*se*
„ 8	1	3	odozgo	ljedjima	ledjima
„ 8	1	10	odozgo	*ἐνισπέσω*	*ἐνισπέσω*
„ 8	1	16	odozdo	proda	poroda
„ 8	1	14	odozdo	koja	konja
„ 8	2	2	odozgo	naš	naše
„ 8	2	12	odozdo	su	u
„ 9	1	5	odozgo	sravnanjujuć	sravnjujuć
„ 9	2	9	odozgo	okrile	okrilje
„ 9	2	16	odozgo	za *ljubavi* dodaj	i
„ 10	1	7	odozgo	versns	versus
„ 11	1	27	odozdo	ornaantia	ornantia
„ 11	2	16	odozdo	obraza	obrazu
„ 13	1	2	odozgo	*ὀρεστροφος*	*ὀρεσίτροφος*
„ 13	1	18	odozgo	*Φ. ρυγία*	*Φρυγία*
„ 13	2	2	odozdo	vekako	nekako
„ 14	1	16	odozgo	*λύσσω*	*λυσσόω*
„ 14	1	18	odozgo	ljnta	ljuta
„ 14	1	7	odozdo	*κνάνεαι*	*κνάνεαι*
„ 14	2	8	odozdo	buzdozanom	buzdovanom
„ 15	2	14	odozgo	*ὑλκινθον*	*ὑάκινθον*
„ 17	2	13	odozgo	glagola ivveden	glagolja izveden
„ 17	2	23	odozgo	*μήτης*	*μήτηρ*
„ 18	2	9	odozdo	Simenune	Simeune
„ 19	2	8	odozgo	meve	mene.

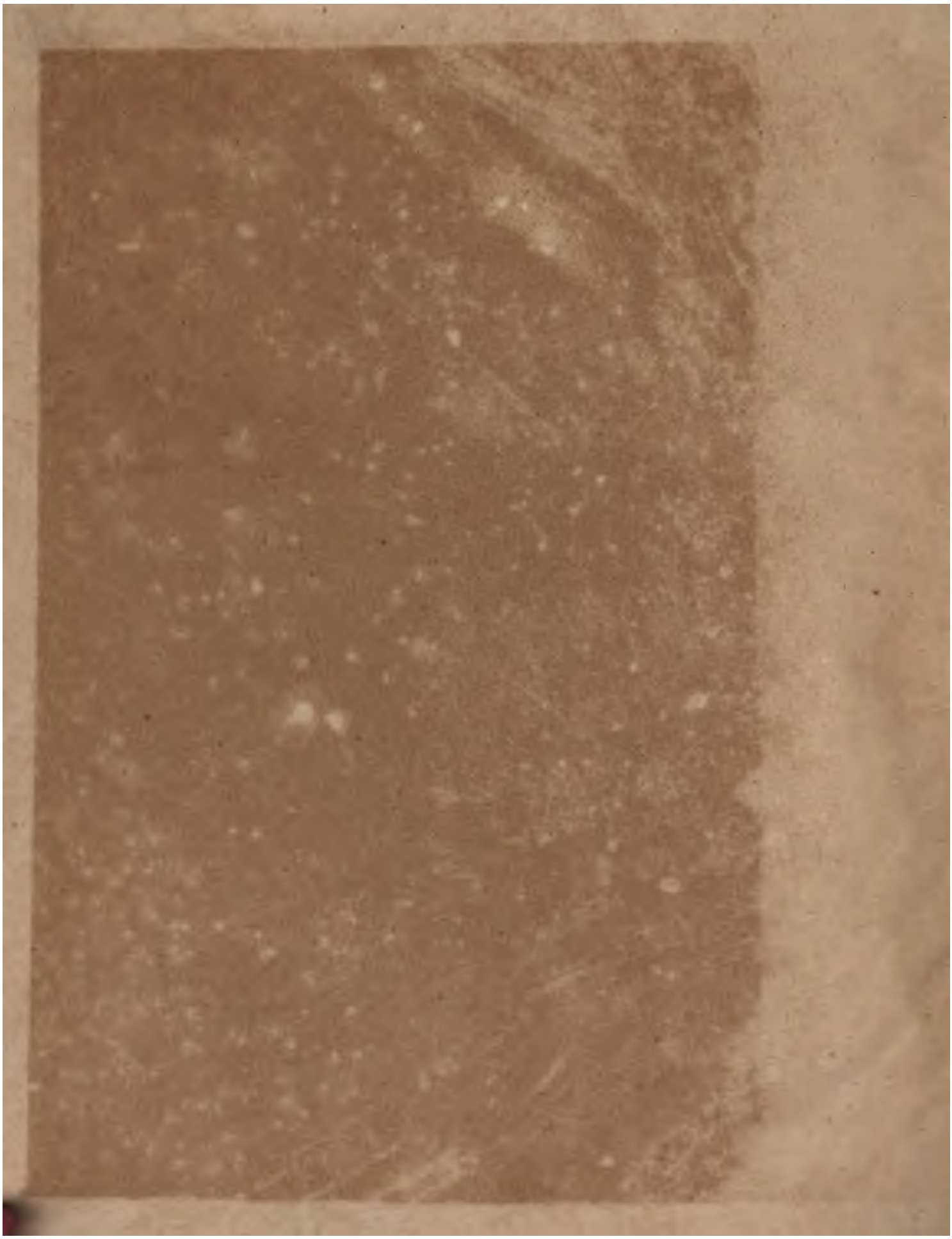

DATE DUE			

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305